

2022-ci il Gənclər üçün Prezident mükafatlarının verilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı

Gənclər üçün Prezident mükafatına namizədlərin seçilməsi üzrə Ekspert Komissiyasının təklifinə əsasən və Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 32-ci bəndini rəhbər tutaraq **qərara alıram**:

Elm və təhsil, mədəniyyət, gənclər siyasəti və gənclərlə iş, ictimai və sosialyönümlü fəaliyyət, innovasiya və sahibkarlıq sahələrində xüsusi fərqlənən aşağıdakı şəxslərə 2022-ci il Gənclər üçün Prezident mükafatları verilsin:

Axundova Lələ Əhməd qızı
Bayramova Emiliya Polad qızı
Əliyev Azər Ruslan oğlu
Gülaliyeva Səyyarə Müşfiq qızı
Hidayətov Coşqun Hikmət oğlu
Hüseynov Orxan İsa oğlu
Xəlilli Əliqənber Yadiqar oğlu
Qasımov Əziz Kamal oğlu
Quliyev Azər Alik oğlu
Muradov Suad Rəşad oğlu.

İlham ƏLİYEV

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 1 fevral 2022-ci il

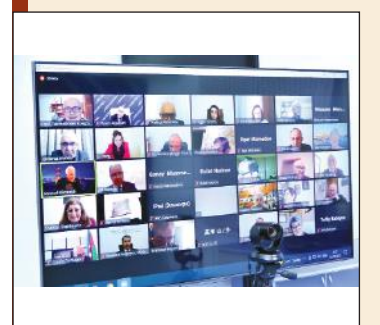
AMEA Rəyasət Heyətinin iclası keçirilib

səh. 2 ⇨

AMEA-nın əməkdaşı elm sahəsi üzrə "Gənclər üçün Prezident Mükafatı"na layiq görülüb

səh. 3 ⇨

Lütfi Zadənin 100 illiyinə həsr olunmuş konfransın açılış mərasimi keçirilib

səh. 5 ⇨

Daşınmaz tarix və mədəniyyət abidələrinin yeni siyahısı tərtib ediləcək

səh. 7 ⇨

Prezident İlham Əliyev Azərbaycan Gəncləri Gününün 25 illiyinə həsr olunmuş Gənclər Forumunda iştirak edib

Fevralın 2-də Bakıda Azərbaycan Gəncləri Gününün 25 illiyinə həsr olunmuş Gənclər Forumu keçirilib. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Forumda iştirak edib.

Müstəqil Azərbaycanın gənclər siyasətinin əsası Ulu Öndər Heydər Əliyev tərəfindən qoyulub. Həmin illər sosial-iqtisadi çağırışlar, müharibə şəraiti, müxtəlif istiqamətlərdən daxil olan ideoloji dəyərlərin gəncləri təsir altına salma cəhdləri ilə müşayiət olunurdu. Ümummilli Lider aydın strategiya ilə müstəqilliyimizin ilk illərində gənclərin enerji və imkanlarını milli maraqlarımızın müdafiəsinə səfərbər etdi, onların vətənpərvər ruhda formalaşmasına zəmin yaratdı. 1996-cı il fevralın 2-də keçirilən Azərbaycan Gəncləri Forumunda Ümummilli Lider gənclər qarşısında mühüm tarixi vəzifələr müəyyənləşdirdi.

2003-cü ildən sonrakı dövrdə isə Prezident İlham Əliyev gənclər siyasətinin inkişaf istiqamətini mövcud ənənələr əsasında daha da təkmilləşdirdi. Azərbaycan gəncliyi ilə bağlı Dövlət proqramları qəbul edildi, 2007-ci il "Gənclər ili" elan olundu, 2011-ci ildə Gənclər Fondu yaradıldı, 2013-cü ildə ölkədə ilk dəfə "Gənclər üçün Prezident Mükafatı" təsis olundu, Azərbaycan gənclərinin inkişaf Strategiyası təsdiqləndi. Gənclər siyasətində milli və dövlətçilik maraqlarının prioritet olması 44 günlük Vətən müharibəsində həlledici rol oynadı. Müharibə

bədə əsas missiyanı məhz Ali Baş Komandan İlham Əliyevin prezidentliyi dövründə yetişən gənclər yerinə yetirdilər.

Gülüstan sarayında təşkil olunan Gənclər Forumunda gənc sahibkarlar, dövlət proqramlarının iştirakçıları, keçmiş məcburi köçkün, şəhid ailələrinin gənc üzvləri, Vətən müharibəsi iştirakçıları, təhsildə və sosial inklüziv fəaliyyətdə fərqlənənlər iştirak ediblər.

Forumda çıxış edən Prezident İlham Əliyev Azərbaycanda Gənclər Günü münasibətlə bütün gəncləri ürəkdən təbrik edib.

"İyirmi beş il bundan əvvəl ulu öndər Heydər Əliyevin Sərəncamı ilə Azərbaycanda Gənclər Günü təsis edildi və o gündən bu günə qədər fevralın 2-də biz bu günü qeyd edirik. Ondan bir il əvvəl isə Heydər Əliyevin təşkilatçılığı və təşəbbüsü ilə Azərbaycanda Birinci Gənclər Forumu keçirilmişdir. O vaxtdan bu günə qədər gənclər siyasəti daim dövlətin prioritetləri sırasında idi. O gündən bu günə qədər bir nəsil dəyişdi və bu gün bu salonda oturan gənclər o vaxt ya hələ dünyaya gəlməmişdi, ya da balaca uşaqlar idi. Bir nəsil dəyişdi və Azərbaycan dəyişdi", - deyərək dövlət başçısı bildirdi.

Prezident İlham Əliyev qeyd edib ki, əgər oxatdığı Azərbaycan realitətinə nəzər salsaq vəziyyətin çox ağır olduğunu görürük. Müstəqilliyimizin cəmi 6 yaşı var idi, Azərbaycan müstəqil həyata təzə-təzə başlayırdı. Ölkə qarşısında çox böyük, ciddi, fundamental problemlər dayanmışdı. Birinci Qarabağ müha-

ribəsindən cəmi üç il keçmişdi və böyük ümidlər var idi ki, beynəlxalq aləm, vasitəçilər tezliklə Qarabağ məsələsini həll edəcək, ədaləti bərpa edəcək. Belə ümidlər var idi və bütün digər sahələrdə vəziyyət çox ağır idi. Siz gənclər təbii ki, o illəri görməmişsiniz. Amma biz, bizim tariximizdir və bizdən sonra gələnlər sənədlər tarixi bilməlidir, unutmamalıdır. Çünki məhz düzgün təhlil apararkən, tarixdən ibarət götürərkən biz inamla irəliləyə bilərik.

Dövlət başçısı bildirib ki, o vaxt Azərbaycan özünü dünya arenasında hələ tam təsdiq etməmişdi. Azərbaycan realitətləri demək olar ki, dünya ictimaiyyəti üçün bəlli deyildi. Bizə qarşı artıq o vaxt və bu günə qədər fəaliyyət göstərən erməni lobbisi təşkilatları Azərbaycan haqqında yalan, təhrif edilmiş məlumatlar ötürürdülər. Əlbəttə ki, o vaxt beynəlxalq aləmdə layiqli yer tutmaq öndə duran məsələlərdən biri idi.

"İqtisadi vəziyyətə gəldikdə isə deyə bilərəm ki, o vaxt iqtisadiyyat anlayışı, ümumiyyətlə, yox idi. Çünki Sovet İttifaqı dağılandıqdan sonra Azərbaycanda bazar iqtisadiyyatı prinsipləri tam bərqərar olmamışdı, özəl sahibkarlıq çox aşağı səviyyədə idi. Dövlət qurumları isə hələ yeni idarəetmə üsuluna yiyələnmə bilmişdilər. İqtisadi tənəzzül hər yerdə özünü büruzə verirdi və iqtisadi gələcəyimiz də prinsipçə sual altında idi. Neft-qaz kontraktları təzəcə imzalanmışdı... Yüz minlərlə məcburi köçkün ağır vəziyyətdə yaşayırdı, öz doğma torpaqlarından qovulmuş insanlar çadırlarda, va-

qonların altında, uyğunsuz binalarda yaşayırdı. Yeni, bu idi oxatdığı mənzərə", - deyərək Prezident İlham Əliyev qeyd edib.

Dövlət başçısı Ulu Öndərin uzaqgörənlik göstərərək gənclərə üz tutduğunu, onlara öz tövsiyələrini verdiyini, gəncləri gələcək inkişaf üçün təşkilatlandırmaq və hazırlamaq üçün əməli-praktik addımlar atıldığını söyləyib: "Əgər biz bu kiçik bir tarixi ekskursu nəzər salsaq görərik ki, Heydər Əliyev nə qədər haqlı idi. Çünki bu gün cəmiyyətimizin böyük hissəsini təşkil edən gənclər ölkəmizin həyatında çox önəmli rol oynayır. Bu gün Azərbaycan təbii ki, inamla irəliləyə baxır, ölkə qarşısında əsas vəzifələr öz həllini tapmışdır. Mən, əlbəttə, Qarabağ məsələsini nəzərdə tutaram. Digər sahələrdə inamla addımlayırıq".

"Biz azad ölkədə yaşayırıq, sabitlik olan ölkədə yaşayırıq, özünə güvənən ölkədə yaşayırıq. Biz haqlı olaraq fəxr edirik ki, Azərbaycan vətəndaşlarıyıq və gənclər həm öz gələcək həyatını düzgün müəyyən etmək üçün və eyni zamanda, dövlətə maksimum xeyir vermək üçün fəal olmalıdırlar", - deyərək dövlət başçısı vurğulayıb.

Prezident İlham Əliyev əlavə edib ki, bu sözləri deməklə, eyni zamanda, Azərbaycan gənclərinə ürək sözlərini deyirəm. Çünki bir çox hallarda, xüsusilə Vətən müharibəsində gənclərin rolu həlledici olmuşdur və biz haqlı olaraq gənclərimizlə fəxr edə bilərik.

Sonra Forum işini müzakirələrlə davam etdirib.

AMEA Rəyasət Heyətinin iclası keçirilib

Fevralın 2-də Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Rəyasət Heyətinin növbəti iclası keçirilib.

İclasda AMEA-nın prezidenti, akademik Ramiz Mehdiyev, Rəyasət Heyətinin digər üzvləri akademiklər - Arif Həşimov, İsa Həbibbəyli, İbrahim Quliyev, Dilqəm Tağıyev, Tofiq Nağıyev, İradə Hüseynova, Rasim Əliquliyev, Gövhər Baxşəliyeva, Fikrət Əliyev, Adil Qəribov, İsmayıl Hacıyev, Fuad Əliyev, eləcə də AMEA Rəyasət Heyətinin aparat rəhbəri, filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Seyfəl Həsənov, AMEA prezidenti katibliyinin rəisi, siyasi elmlər üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Eldar Əmirov, AMEA-nın Lənkəran Regional Elmi Mərkəzinin direktoru, aqrar elmlər doktoru Fərman Quliyev, AMEA-nın Şəki Regional Elmi Mərkəzinin direktoru, fizika üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Yusif Şükürlü və aidiyyəti şəxslər iştirak ediblər.

Tədbirdə əvvəlcə akademik Ramiz Mehdiyev ölkə başçısının 11 yanvar 2022-ci il tarixli Sərəncamı ilə "Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fəxri diplomu" ilə təltif edilən akademik Məmməd Salmanova mükafatını və AMEA-nın Fəxri fərmanını, həmçinin AMEA-nın müxbir üzvü Elmar Qasımova 60 illik yubileyi münasibətilə AMEA-nın Fəxri fərmanını təqdim edib.

Sonra iclasda AMEA-nın Yer Elmləri Bölməsinin (YEB) 2021-ci il üzrə elmi və elmi-təşkilati fəaliyyəti haqqında hesabat dinlənilib. Hesabatı təqdim edən bölmənin Elmi şurasının sədrinin müavini, akademik Fəxrəddin Qədirov bildirib ki, ötən il "Azərbaycan Respublikasında peyk vasitəsilə Yer in məsafədən müşahidəsi xidmətlərinin inkişafına dair 2019-2022-ci illər üçün Dövlət Proqramı", "Yerin təkinin geoloji öyrənilməsinə və mineral mənbə bazasından səmərəli istifadəyə dair 2020-2024-cü illər üçün Dövlət Proqramı", "Su ehtiyatlarından səmərəli istifadənin təmin edilməsinə dair 2020-2022-ci illər üçün Tədbirlər Planı" və "AMEA-nın 2020-2025-ci illər üçün inkişaf proqramı"nda nəzərdə tutulmuş tədbirlərin icrasından irəli gələrək tədqiqatlar aparılıb və bir sıra mühüm nəticələr alınıb.

Qeyd edib ki, 2021-ci ildə bölmədə 14 problemi əhatə edən 48 mövzu, 53 elmi-tədqiqat işi, 21 mərhələ üzrə yerinə yetirilib, 14 iş isə başa çatdırılıb. Akademiklərin sözlərinə görə, Yer Elmləri Bölməsinin elmi müəssisələrində 12 mühüm nəticə, bölməyə daxil olmayan elmi tədqiqat, təhsil və sahə müəssisələrində isə 1 mühüm nəticə alınıb.

Məruzəçi vurğulayıb ki, hesabat ilində bölmə üzrə 217 məqalə (75-i xaricdə), 100 tezis (32-si xaricdə), 10 monoqrafiya, 9 kitab və 23 dərs vəsaiti çap edilib. Bölmə üzrə nəşr edilən 75 məqalədən 46-sı "Web of Science" bazasına daxil edilən impakt faktorlu jurnallarda işıq üzü görüb.

AMEA-nın Ümumi yığıncağının 27 may 2021-ci il tarixli qərarı ilə verilmiş tapşırıqların icrası barədə danışan akademik Fəxrəddin Qədirov hesabat ilində "Qarabağın təbii ehtiyatları atlası"nın hazırlanaraq çapa təqdim edildiyini, Qarabağ və Zəngəzur iqtisadi rayonlarının su ehtiyatlarından səmərəli istifadə, Azərbaycanda karbon dioksidin tutulması və istifadəsi, həmçinin qlobal iqlim dəyişikliklərinin ətraf mühitə təsiri və s. istiqamətlərdə araşdırmaların aparıldığını diqqətə çatdırıb. Həmçinin AMEA-nın Respublika Seysmoloji Xidmət Mərkəzi, ABŞ-ın Missuri Universiteti və Ukrayna Elm və Texnologiya Mərkəzinin "Qafqaz kəsilişi" birgə layihəsi çərçivəsində görülən işlərdən danışdı.

Akademik Yer Elmləri Bölməsində aparılacaq prioritet elmi tədqiqatların müəyyənləşdirildiyini və AMEA Rəyasət Heyətinin müvafiq qərarı ilə təsdiq edildiyini söyləyib.

Hesabat dinlənildikdən sonra çıxış ətrafında müzakirələr aparılıb.

Akademik Ramiz Mehdiyev bölmə əməkdaşlarının güclü potensiala malik olduğunu və hesabat ilində onlar tərəfindən mühüm tədqiqatların aparıldığını bildirib, müvafiq tapşırıqlarını verib.

Müzakirələrdən sonra Yer Elmləri Bölməsinin 2021-ci ildəki fəaliyyəti qənaətbəx hesab edilib.

İclasda müzakirəyə çıxarılan növbəti məsələ AMEA-nın Lənkəran Regional Elmi Mərkəzinin (LREM) 2021-ci il üzrə elmi və elmi-təşkilati fəaliyyəti haqqında olub. Mövzu ilə bağlı çıxış edən mərkəzin direktoru, aqrar elmlər doktoru Fərman Quliyev vurğulayıb ki, 2021-ci ildə LREM-də elmi tədqiqatlar 2 problem, 6 mövzu (3-ü fundamental

və 3-ü tətbiqi) əsasında aparılıb, 4 mövzu və 4 iş başa çatdırılıb.

Alimin sözlərinə görə, mərkəz tərəfindən aparılan elmi-tədqiqat işləri Lənkəran-Astara bölgəsi şəraitində çay, sitrus və subtropik bitkilərin mövcud sort və formalarının toplanması və qorunub saxlanmasına, yeni sortlarının yaradılmasına, Lənkəran-Astara bölgəsinin floristik tərkibinin və yabani bitki müxtəlifliyinin, xüsusən nadir bitkilərin bioekoloji və fitosenotik xüsusiyyətlərin öyrənilməsinə, regionun folklor, etnoqrafiya, arxeoloji və numizmatik abidələrinin aşkarlanması, sistemləşdirilməsi, əldə edilən arxeofaktların elmi dövriyyəyə daxil edilməsi və kataloqlaşdırılmasına həsr olunub: "Çay bitkisi üzərində müasir klon seleksiyası üsulu ilə tədqiqat işləri aparılıb, 50-dən çox forma-klon müəyyənləşdirilərək, onların bir sıra morfoloji və bioloji xüsusiyyətləri, yaşıl yarpaq məhsuldarlığı, keyfiyyət göstəriciləri nəzərə kimi götürülmüş "Azərbaycan-2" çay sortu ilə müqayisə edilərək hərtərəfli qiymətləndirilib. Müsbət göstəriciləri ilə seçilən "FAQ-22" və "FAQ-15" çay forma-klonları 2022-ci ildə Dövlət Sort Sınağına təqdim edilmək üçün hazırlanıb".

O, həmçinin bir sıra sitrus bitkilərinin Lənkəran-Astara bölgəsinə introduksiyaya olunmuş və ya seleksiya yolu ilə yaradılmış sort-formalarının yerli şəraitə müvəffəqiyyətlə adaptasiya edildiyini, bu üsulla yaradılmış 1 yeni limon (Lənkəran meyeri) və 1 naringi sortunun (Karlik tezyetişən) Dövlət Sort Sınağında müvəffəqiyyətlə sınaqdan keçirilməkdə olduğunu deyib. Bundan əlavə, hesabat ilində quayava bitkisinin sort-nümunələrinin hərtərəfli öyrənilərək qiymətləndirildiyini, iki yeni "Qırmızı" və "Sarı" sortlarının seçilərək Dövlət Sort Sınağına təqdim olunduğunu diqqətə çatdırıb.

Eyni zamanda 2021-ci ildə Botanika İnstitutu ilə birgə Lənkəran rayonunun Qamışovka, Aşağı və Yuxarı Nügədi, Liman kəndləri ətrafında tədqiqatların aparıldığını, rayonun meşə ekosistemlərində 22 nadir nö-

vün qeydə alındığını, onlardan 4-nün ot, 1-nin kol, 1-nin lian, digələrinin isə ağac növləri olduğunu söyləyib.

Məruzəçinin sözlərinə görə, AMEA-nın Arxeologiya, Etnoqrafiya və Antropologiya İnstitutunun əməkdaşları ilə birgə Astara rayonunun ərazisində aparılan arxeoloji tədqiqat zamanı Sım kəndində bölgə üçün nadir hesab edilən yeni qayaüstü təsvirlər, Lerik rayonunun Mistan kəndi ərazisində isə Son tunc və erkən dəmir dövrünə aid olunması ehtimal edilən 5 yeni iri və orta ölçülü kurqan aşkarlanıb.

Daha sonra məruzə ətrafında müzakirələr aparılıb və mərkəzin 2021-ci ildəki fəaliyyəti qənaətbəx hesab edilərək müvafiq qərarlar verilib.

Təqdim olunmuş hesabatlar ətrafında AMEA Rəyasət Heyətinin üzvləri - akademiklər Arif Həşimov, İbrahim Quliyev, İradə Hüseynova, Rasim Əliquliyev, Gövhər Baxşəliyeva, Fikrət Əliyev və Adil Qəribov çıxış edərək fikir və təkliflərini bildirdilər.

Tədbirdə, həmçinin Azərbaycan Respublikasında 2022-ci ilin "Şuşa ili" elan edilməsinə dair AMEA-nın Tədbirlər planı təsdiqlənib, o cümlədən tarix elmləri doktoru Məmmədli Hüseynovun 100 illik yubileyi haqqında qərar verilib.

İclasda AMEA Rəyasət Heyəti aparatının ştat strukturunda qismən dəyişiklik edilib. Rəyasət Heyətinin qərarı ilə Azadə Balayeva AMEA Rəyasət Heyətinin Mətbuat katibi vəzifəsinə təyin olunub.

Sonra iclasda çıxış edən AMEA-nın birinci v.i.e., akademik Arif Həşimov ölkə başçısının "2022-ci il Gənclər üçün Prezident mükafatlarının verilməsi haqqında" 1 fevral 2022-ci il tarixli Sərəncamını xatırladı və AMEA-nın gənc alimlərindən Molekulyar Biologiya və Biotexnologiyalar İnstitutunun kiçik elmi işçisi Lalə Axundovanın bu mükafata layiq görüldüyünü bildirdi. Həmçinin 2 nəfər gənc alimin AR Gənclər və İdman Nazirliyinin, 2 nəfər isə Yasamal rayon İcra Hakimiyyətinin və YAP Yasamal rayon təşkilatının mükafatı ilə təltif olunduqlarını deyib.

AMEA Rəyasət Heyətinin aparat rəhbəri, filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Seyfəl Həsənov isə çıxışında Akademiyada koronavirusla mübarizə tədbirlərindən danışdı və müvafiq təkliflərini səsləndirdi.

AMEA rəhbəri, o cümlədən Akademiyanın İnnovasiya Fonduna elmi müəssisə və təşkilatlardan 2020-2021-ci illərdə daxil olan vəsait barədə arayışı təqdim edərək iclasa yekun vurub.

AMEA-da 2 fevral - Azərbaycan Gəncləri Günü qeyd olunub

Fevralın 1-də AMEA Rəyasət Heyətində AMEA-nın Gənc Alim və Mütəxəssislər Şurasının 2 fevral - Azərbaycan Gəncləri Gününe həsr olunmuş tədbiri keçirilib.

Tədbirdə AMEA-nın birinci vitse-prezidenti v.i.e., akademik Arif Həşimov, AMEA-nın vitse-prezidenti, akademik İradə Hüseynova, AMEA Rəyasət Heyətinin aparat rəhbəri, filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Seyfəl Həsənov, Rəyasət Heyəti aparatının idarə və şöbə rəhbərləri, eləcə də AMEA-nın Gənc Alim və Mütəxəssislər Şurasının üzvləri və gənc tədqiqatçılar iştirak ediblər.

Tədbiri giriş sözü ilə AMEA-nın birinci vitse-prezidenti v.i.e., akademik Arif Həşimov açaraq Gənclər Günü münasibətilə tədbir iştirakçılarını təbrik edib, gənclərin hər bir dövlətin gələcəyi, cəmiyyətin aparıcı qüvvəsi olduğunu bildirdi. Qeyd edib ki, bu əlamətdar günün məqsədi gənclərə diqqət və qayğı göstərməklə yanaşı, onların problemlərinin həlli istiqamətində də mühüm işlərin görülməsidir.

Akademik Arif Həşimov əsas Ümummilli Lider Heydər Əliyev tərəfindən qoyulmuş dövlət gənclər siyasətinin Azərbaycan gəncliyinin inkişafında dərin izlər buraxdığını bildirdi. Əlavə edib ki, Ulu Öndərin 1997-ci il fevralın 2-də imzaladığı Fərmana əsasən, fevralın 2-si Azərbaycan Gəncləri Günü elan edilib, həmin vaxtdan etibarən Azərbaycan gəncliyinin yeni erası başlayıb və gənclərin fəaliyyəti daim dövlətin diqqət mərkəzində olub.

"Akademiyada gənclərin peşəkar mütəxəssis kimi yetişmələri üçün əlverişli iş şəraiti formalaşmışdır", - deyərək qeyd edən Arif Həşimov gənc mütəxəssislərin tədqiqat və araşdırmalarını müasir səviyyədə həyata keçirmələri üçün mühüm addımların atıldığını diqqətə çatdırıb.

O, AMEA-nın prezidenti, akademik Ramiz Mehdiyev rəhbərliyi ilə bu elm ocağında gənclərin fəaliyyətinin stimullaşdırılması üçün əhəmiyyətli tədbirlərin görüldüyünü bildirdi. Qeyd edib ki, bu yaxınlarda akademiya 35 yaşadək elmlər doktoru elmi dərəcəsinə alınıb

gənc alimə pul mükafatının təqdim olunması AMEA-da gənclərə göstərilən diqqətin bariz nümunəsidir.

Daha sonra AMEA-nın vitse-prezidenti, akademik İradə Hüseynova çıxış edərək ölkəmizdə həyata keçirilən dövlət gənclər siyasətindən danışdı. O, XXI əsrdə Azərbaycanın firavan gələcəyinin təmin olunmasında gənclərimizin üzərinə böyük vəzifələrin düşdüyünü bildirdi.

Gənclərin millətin inkişafının təməli daşı, müstəqilliyimizin qorunub-saxlanılmasında gələcəyimizin qarantı olduğunu deyən vitse-prezident Azərbaycanda gəncliyin inkişafı istiqamətində mühüm tədbirlərin həyata keçirilməsinin ölkə siyasətinin prioritetlərindən olduğunu qeyd edib. Akademik İradə Hüseynova gənclərin hərtərəfli inkişafının ölkənin sosial-iqtisadi, elmi və mədəni inkişafı ilə sıx əlaqəli olduğunu bildirərək, ölkədə dövlətin müstəqilliyinin möhkəmləndirilməsinin intellektual səviyyəli kadrların hazırlığından asılı olduğunu vurğulayıb.

"Ölkəmizdə dövlət gənclər siyasəti sahəsində əldə olunan uğurlar gənclərin aparıcı qüvvəyə çevrilməsinə şərait yaradır", - deyərək İradə Hüseynova bildirdi ki, Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə dövlətimizin gənclərə göstərdiyi diqqət və qayğı nəticəsində bu gün Azərbaycanda intellektual, milli düşüncəyə sahib gənclər formalaşır və onlar ölkənin ictimai-siyasi həyatında böyük rol oynayırlar.

Ümummilli Lider Heydər Əliyevin gənc kadrların yetişdirilməsinə hər zaman böyük əhəmiyyət verdiyini deyən vitse-prezident XX əsrin 70-ci illərindən etibarən Ulu Öndərin dəstəyi ilə bu istiqamətdə zəruri maddi-texniki bazanın formalaşdırıldığını, yüzlərlə gəncin SSRİ-nin aparıcı ali təhsil müəssisələrinə təhsil almağa göndərildiyini və oradan yüksəkixtisaslı mütəxəssislər kimi qayıdaraq ölkəmizin inkişafına öz töhfələrini verdiklərini diqqətə çatdırıb.

Akademik, həmçinin Azərbaycan dövləti tərəfindən gənclərin potensialının gücləndirilməsi, innovativ fəaliyyətinin dəstəklənməsi, onların elmə cəlb olunması istiqamətində görülən tədbirlərdən, eləcə də ölkə başçısının

qəbul etdiyi sərəncamlardan, gənclərin xarici ölkələrdə təhsil alması üçün qəbul edilən dövlət proqramlarından bəhs edib.

İradə Hüseynova qeyd edib ki, hazırda AMEA-nın 25 gənc tədqiqatçısı Avropanın müxtəlif ali məktəblərində doktorantura təhsili alır və bu gənclərin böyük əksəriyyəti AMEA-nın magistraturasının məzunlarıdır.

Sonra AMEA Gənc Alim və Mütəxəssislər Şurasının sədri, kimya üzrə fəlsəfə doktoru Elmür Babayev "Gənc Alim və Mütəxəssislər Şurasının AMEA-nın və ölkənin elmi gəncliyinin inkişafında rolu" mövzusunda məruzə ilə çıxış edib. O, Gənc Alim və Mütəxəssislər Şurasının fəaliyyəti haqqında ətraflı məlumat verib. Bildirdi ki, AMEA-nın 42 elmi təşkilat və müəssisəsində fəaliyyət göstərən Gənc Alim və Mütəxəssislər Şurası təxminən 2500 gənci əhatə edir.

Elmür Babayevin sözlərinə görə, rəhbərlik etdiyi şura elmin ölkə üzrə gənclər arasında populyarlaşdırılması, istedadlı gənclərin elmə cəlb edilməsi məqsədilə son illər ərzində paytaxt və regionlarda yerləşən ümumtəhsil ocaqlarında elmi-əyləncəli-öyrədici müsabiqələr təşkil edib.

"Bu gün Azərbaycanın elmi potensialını müəyyənləşdirən cəmiyyət AMEA-da fəaliyyət göstərir", - deyərək bildirdi məruzəçi həmin cəmiyyəti təşkil edən alimlərimizin, o cümlədən gənclərimizin Azərbaycan elmini dünyanın ən qabaqcıl elm mərkəzlərində baş tutan beynəlxalq konfranslarda təmsil etdiklərini diqqətə çatdırıb.

Şura sədri əlavə edib ki, AMEA-da elm və təhsilin vəhdət şəkildə inkişafı istiqamətində atılan mühüm addımların nəticəsidir ki, bu gün magistraturaya qəbul imtahanlarında ən yüksək bal toplayan gənclərin seçimi məhz Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası olur.

O, akademiyanın fəlsəfə və elmlər doktorluğu hazırlığı üzrə həyata keçirilən işlər və əldə olunan nəticələr baxımından da ön planda olduğunu vurğulayıb. Məruzəçi son illərdə gənc alimlərin məqalələrinin yüksək istinad indeksli beynəlxalq jurnallarda dərc olunmasının artıq ənənəyə çevrildiyini bildirdi.

Şura sədri AMEA gənclərinin bu gün Azərbaycanın elmi-mədəni həyatında böyük rola

malik olduğunu deyərək, onların ölkəmizin tələyüklü məsələlərinin həll olunmasında yaxından iştirak etdiklərini qeyd edib.

Elmür Babayev çıxışının sonunda AMEA rəhbərliyinə, xüsusən AMEA-nın prezidenti, akademik Ramiz Mehdiyevə gənclərin fəaliyyətini dəstəklədiyinə və yaradılan əlverişli iş şəraitinə görə minnətdarlığını bildirdi.

Daha sonra AMEA-nın Şərqişnaşlıq İnstitutunun Gənc Alim və Mütəxəssislər Şurasının sədri, fəlsəfə üzrə fəlsəfə doktoru Elnur Mustafayev "Milli özünüdərk prosesində gənclərin rolu", N.Tusi adına Şamaxı Astrofizika Rəsədxanasının Gənc Alim və Mütəxəssislər Şurasının sədri Aynurə Həsənova "Region gənclərinin elmi fəaliyyətinin səmərəli təşkilinin aspektləri", A.Bakıxanov adına Tarix İnstitutunun Gənc Alim və Mütəxəssislər Şurasının sədri Leyla Babazadə "Elm və gənclik", İnformasiya Texnologiyaları İnstitutunun Gənc Alim və Mütəxəssislər Şurasının sədri Aysən Fərəcova "Gənclər gələcəyimizdir" mövzusunda məruzələrlə çıxış ediblər. Çıxış edənlər 44 günlük Vətən müharibəsindən, Azərbaycan Ordusunun Ali Baş Komandanı, Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə qazanılan şanlı Qələbədə gənclərin rolundan, ölkəmizdə aparılan uğurlu gənclər siyasətindən, eləcə də region gənclərinin fəaliyyətindən, beynəlxalq qrant layihələrində, elmi tədbirlərdə gənclərin fəal iştirakından bəhs ediblər.

Tədbirdə səmərəli elmi fəaliyyətlərinə görə bir qrup gənc alimə AMEA-nın Fəxri diplomları təqdim olunub.

Sonda Fəlsəfə və Sosiologiya İnstitutunun şöbə müdiri, siyasi elmlər üzrə fəlsəfə doktoru Günel Məlikli və digər təltif olunan gənclər onlara göstərilən diqqətə görə təşəkkür edib, ölkə başçısı tərəfindən uğurla həyata keçirilən dinamik inkişafın davamlılığını təmin etmək üçün üzərlərinə düşən vəzifələri yüksək səviyyədə yerinə yetirməyə çalışdıqlarını bildirdilər.

Qeyd edək ki, 2 fevral - Azərbaycan Gəncləri Günü ilə əlaqədar AMEA-nın bütün elmi müəssisə və təşkilatlarında silsilə tədbirlər keçirilib.

AMEA-nın əməkdaşı elm sahəsi üzrə "Gənclər üçün Prezident Mükafatı"na layiq görülüb

Ölkə Prezidenti İlham Əliyevin "2022-ci il Gənclər üçün Prezident mükafatlarının verilməsi haqqında" 1 fevral 2022-ci il tarixli Sərəncamı ilə elm və təhsil, mədəniyyət, gənclər siyasəti və gənclərlə iş, ictimai və sosialyönümlü fəaliyyət, innovasiya və sahibkarlıq sahələrində xüsusi fərqlənən şəxslər Gənclər üçün Prezident mükafatları ilə təltif olunublar.

Elm sahəsi üzrə bu mükafata AMEA-nın Molekulyar Biologiya və Biotexnologiyalar

İnstitutunun (MBBI) kiçik elmi işçisi Lalə Axundova layiq görülüb.

Qeyd edək ki, MBBI-nin gənc mütəxəssislərindən olan Lalə Axundova 2014-cü ildə Bakı Dövlət Universitetinin Biologiya fakültəsini "Genetika" ixtisası üzrə bitirib. O, 2015-ci ildə Hollandiyanın Wageningen Universitetinin "Tibbi biologiya" ixtisası üzrə magistr proqramına, 2018-ci ildə isə AMEA-nın Molekulyar Biologiya və Biotexnologiyalar İnstitutunun doktoranturasına qəbul olub. 2020-ci ildə Azərbaycan Respubli-

kasının Prezidenti yanında Elmi İnkişaf Fondunun elan etdiyi Gənc alim və tədqiqatçıların 5-ci qrant müsabiqəsinə təqdim olunan "Xərçəng kök hüceyrələrinin mədəaltı vəzi xərçəngində rolunun araşdırılması və yeni müalicə üsulunun işlənməsi" adlı qrant layihəsində icraçı kimi iştirak edir. 2021-ci ildə Molekulyar Biologiya və Biotexnologiyalar İnstitutunun yaradılmasının 5 illiyi münasibətilə 30 yaşa kimi gənc alim və mütəxəssislər arasında keçirilən müsabiqədə I yerə layiq görülüb.

2022-ci il fevral ayının 1-də böyük alim və ictimai-siyasi xadim, akademik Cəlal Əliyevin haqq dünyasına qovuşduğu gündən 6 il ötür. O, bu həyatı cismən tərk etsə də, tələbələrini, həmkarlarını və onu yaxından tanıyanların qəlbində yaşayır.

Cəlal müəllim həmişə söhbətlərində "Əgər Tanrı mənə ikinci bir həyat bəxş etsəydi, heç düşünmədən yenə də elm yolunu seçib həyatımı ona həsr edərdim" fikrini söyləyirdi. O, hər zaman "Elm-həqiqətdir!" demiş və bütün həyatını elmə, elmin təmizliyi və elmi həqiqətin təntənəsi prinsiplərinə həsr etmişdir. Alim özünün dərin zəkası, güclü erudisiyası və sanballı tədqiqatları ilə Azərbaycan elminin inkişafında misilsiz xidmətlər göstərmiş, eyni zamanda dünya elminə böyük töhfələr vermişdir. Azərbaycan elminin təşkilində, təbliğ olunmasında, dünyada tanınmasında və beynəlxalq elmi əlaqələrin qurulmasında onun xüsusi rolu olmuşdur. Cəlal Əliyev Azərbaycanda biologiya elminin yeni istiqamət-

Onun tərəfindən və rəhbərliyi ilə yaradılmış bitki sortları respublikanın müxtəlif aqroiqlim bölgələrinin yerli şəraitinə uyğun olmaqla və ətraf mühit amillərinin təsirinə qarşı adaptiv xüsusiyyətlərini qorumaq qabiliyyəti, yüksək məhsuldarlıq və keyfiyyət göstəriciləri ilə seçilir. Hər hektardan 70-80 sentner taxıl əldə edən fermerdən hansı sortdan istifadə etdiyini soruşduqda onun qürurla: "Cəlal müəllimin sortudur" - deyə cavab verməsi Azərbaycan əkinçisinin daha eyni seleksiyaçılarından asılı olmadığına inam yaradır. Bu, doğrudan da, hər bir vətənpərvər azərbaycanlı üçün çox böyük fəxrdir.

Akademik Cəlal Əliyev uzun illər ərzində toplanmış zəngin elmi və praktiki təcrübəsi, orijinal tədqiqatçı yaradıcılığı sayəsində Azərbaycanda mədəni taxıl bitkilərinin və onların yabani ecdadlarının müxtəlif morfoloji əlamətlərə malik 10 minlərlə nümunədən ibarət genofondu - gen bankının istifadəsi əsasında müasir dövrün tələblərinə cavab verən, müxtəlif torpaq-iqlim şəraitinə hesablanmış 60-dan çox qiymətli buğda sortunun yaradılmasına nail olmuşdur.

laboratoriyasına çevrilmişdir. 1983-cü ildə bu laboratoriyanın bazasında Fotosintezin biokimyası, Gen mühəndisliyi, Fotosintetik aparatın molekulyar təşkili, Toxuma kulturası, Xloroplastların fotokimyası və Fotobiotexnologiya yaradıcı qruplarından ibarət Məhsuldarlıq Proseslərinin Molekulyar-Genetik Əsasları laboratoriyası yaradılmışdır. 1988-ci ilin sonunda bu qruplar müstəqil laboratoriyalara çevrilmiş və onların bazasında Məhsuldarlıq Proseslərinin Molekulyar-Genetik Əsasları şöbəsi təşkil olunmuşdur.

Akademik Cəlal Əliyevin qiymətli əmanəti və yadigarı olan AMEA Molekulyar Biologiya və Biotexnologiyalar İnstitutu bu gün özünün yeni inkişaf dövrünü yaşamaqdadır. Bu fakt özünü əldə edilən elmi-tədqiqat nəticələrində, beynəlxalq əməkdaşlığın təşkilində və kadr hazırlığında xüsusilə göstərir.

İnstitutun Birləşmiş Krallığın Kembric Universiteti ilə, ABŞ-in Franhofer Molekulyar Biotexnologiya Mərkəzi və Delaver Universiteti, Cənubi Koreyanın Pusan Milli Universiteti, Fransa Milli Kənd Təsərrüfatı Tədqiqatları İnstitutunun Bordo və Aviçon Mərkəzləri, İtaliyanın Milli Tədqiqatlar Şurası Dayanıqlı Bitki Mühafizəsi İnstitutu, Almaniyanın Bonn və Osnabrük universitetləri, Türkiyənin Ankara, Mustafa Kamal Atatürk və Akdeniz universitetləri, Avstraliyanın Brisbon Universiteti, Rusiya EA-nın Biologiyanın Fundamental Problemləri və Bitki Fiziologiyası institutları, Moskva Dövlət Universiteti, Ukrayna MEA Molekulyar Biologiya və Genetika, Hüceyrə Biologiyası və Genetik Mühəndislik institutları, Belarusiyanın Biofizika və Hüceyrə Mühəndisliyi İnstitutu və s. ilə beynəlxalq elmi əməkdaşlıq əlaqələri mövcuddur.

Cəlal müəllimin böyüklüyü həvə də onun sədəliyində, təvəzökarlığında idi. Dünyanın bütün ölkələrində bu böyük elm adamının kəşflərindən söhbət açılmasına baxmayaraq, o, bir dəfə də olsun özündən razılıq hissini bürüzə verməmiş, sadə elm adamları arasında özünü heç kimdən fərqləndirməmişdir. Əməyinə verilən bütün qiymətləri alimlər ordusunun uğuru saymışdır. Cəlal Əliyev öz işində çox ciddi, tələkar, ədalətli və hadisələri obyektiv qiymətləndirmək xüsusiyyətlərinə malik olmaqla yanaşı, mehribanlığı, xeyirxahlığı, qayğıkeşliyi ilə də fərqlənirdi.

Akademik Cəlal Əliyev daim axtarılda olan bir elm xadimi idi. Onun çoxillik axtarışları olduqca məhsuldar olmuş, apardığı elmi tədqiqatların nəticələri öz əksini Azərbaycanda və xaricdə nəşr olunmuş 25 fundamental monoqrafiya və kitabda, 800-ə qədər elmi əsərdə və 20 müəlliflik şəhadətnaməsində tapmışdır.

Cəlal Əliyev iştirakçısı olduğu mötəbər simpozium, konqres və forumlardakı dolğun çıxışları ilə Azərbaycan elmini layiqincə təmsil etmişdir. Eyni zamanda Beynəlxalq Fotosintez Cəmiyyətinin təşəbbüsü və təşkilatçılığı ilə 2011 və 2013-cü illərdə Bakı şəhərində böyük alimə həsr olunmuş "Davamlı inkişaf naminə fotosintez tədqiqatları" mövzusunda beynəlxalq konfranslar keçirilmişdir. 2018-ci ildə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin sərəncamı ilə akademik Cəlal Əliyevin 90 illik yubileyi dövlət səviyyəsində qeyd olunmuşdur.

Azərbaycan həqiqətlərini, daim qanı axan Qarabağ yarasının ağrılarını, xalqın torpaq itkisi ilə heç zaman barışmayacağını ən yüksək beynəlxalq tribunalardan dəfələrlə dünyaya bəyan etmiş millət vəkili Cəlal Əliyevin qaçqın və məcburi köçkünlərin maskunlaşdığı yerlərə səfərləri onlar üçün əsl bayrama çevrilirdi. O, ən nüfuzlu alimləri, beynəlxalq təşkilatların rəhbər və nümayəndələrini bu düşürgələrə aparar, insanların ağır həyat şəraitini onlara göstərər, bu insanlara həm maddi, həm də mənəvi dayaq olar, onlardan qayğı və dəstəyini, yardımlarını əzizləməz, onları gələcəyə inamla baxmağa çağırırdı. Cəlal müəllimin ən böyük arzularından biri torpaqlarımızın düşmən işğalından xilas, Xocalı faciəsinin qisasının alınması idi.

Tarixi zəfəri görməyə ösmür vəfa etməsə də, bu gün böyük alim və şəxsiyyətin ruhu şaddır. Ona görə ki, 30 ilə qədər Ermənistanın işğalı altında qalmış doğma Qarabağ 44 günlük Vətən müharibəsində Müzəffər Ali Baş Komandanın qətiyyətli rəhbərliyi və Azərbaycan Ordusunun şücaəti sayəsində işğaldan azad edilmiş, ərazi bütövlüyümüz bərpa edilmişdir. Eyni zamanda Cəlal Əliyevin gənclik illərində elmi-tədqiqat apardığı Qarabağ Elmi-Tədqiqat Bazası da düşmən əsarətindən azad olunmuşdur. Hazırda bazanın bərpası istiqamətində işlərə başlanmış, burada ötən il ilk səpin işləri aparılmışdır. Qarabağ torpaqlarının cənnətə çevrilməsi bu böyük şəxsiyyətin də arzularının çiçəklənməsi demək olacaq.

İradə HÜSEYNOVA,
AMEA-nın vitse-prezidenti,
Molekulyar Biologiya və Biotexnologiyalar
İnstitutunun baş direktoru, akademik

Əbədi yaşar alim

lərinin, o cümlədən molekulyar biologiya, molekulyar genetik, gen və hüceyrə biotexnologiyası, riyazi və kompüter biologiyası, bioinformatikanın bünövrəsinə qoymuş, bu sahələrin hərtərəfli inkişafının başlıca istiqamətlərini müəyyənləşdirmiş, fundamental və tətbiqi tədqiqatlarla zəngin elmi məktəb formalaşdırmışdır. Onun fəaliyyətinin bütün mərhələləri əsl həyat məktəbi, elmi ideallara xidmətin parlaq nümunəsidir.

Azərbaycan tarixində önəmli yer tutan ailədə dünyaya gəlmiş Cəlal Əliyevin çətinliklərlə dolu, keşməkeşli, lakin şərəfli ömrü yolu bütün-üklə gərgin elmi və ictimai-siyasi fəaliyyətlərlə, həqiqət axtarışları ilə, böyük elmi nailiyyətlərlə, vətəninə, dövlətinə, xalqının bu gün və gələcəyinə verdiyi dəyərli töhfələrlə zəngin olmuşdur. Əsl elm fədaisi kimi həyatının ən çətin anlarında belə elmi tədqiqatlarını dayandırmayan bu böyük insanın keçirdiyi şərəfli həyat yolu hər bir alim, o cümlədən tələbələr, ardıcılları üçün həyat dərəsi, müdriklik və mükəmməllik məktəbi, elmi ideallara xidmətin parlaq nümunəsi olmuşdur. Akademik Cəlal Əliyevin yaratdığı elmi məktəb ildən-ilə inkişaf edir, onun əsərləri, elmi nailiyyətləri daim araşdırılır. Alimin zəngin elmi irsi, konsepsiyaları nəinki Azərbaycan elminin, dünya elminin parlaq səhifəsini təşkil edir.

Ulu Öndər Heydər Əliyev deyirdi: "Hər bir alim qiymətlidir. Ancaq nəzəriyyəni təcrübə ilə birləşdirən, nəzəri fikirlərini tətbiq edə bilən və onlardan əməli nəticə götürə bilən, cəmiyyətə, ölkəyə, xalqa konkret fayda gətirən insanlar alimlərin sırasında xüsusi yer tuturlar. "Ensiklopedik bilikləri, elmi erudisiyasının dərinliyi, güclü mentiqi, dərin müşahidə qabiliyyəti ilə fərqlənən Cəlal Əliyev məhz dərin fundamental elmi böyük praktika ilə birləşdirməyi bacaran nadir alimlərdən idi.

Cəlal Əlirza oğlu Əliyev 1928-ci il iyun ayının 30-da qədim Naxçıvan şəhərində Azərbaycan tarixinə, dövlətçiliyinə, elm və mədəniyyətinə böyük şəxsiyyətlər bəxş etmiş bir ailədə dünyaya göz açmışdır. 1946-cı ildə Naxçıvan Pedaqoji İnstitutunun Təbiət elmləri fakültəsini, 1951-ci ildə Azərbaycan Dövlət Universitetinin Biologiya fakültəsini fərqlənmə diplomu ilə bitirmiş, emək fəaliyyətinə də 2-ci kursda oxuyarkən universitetin Bitki fiziologiyası kafedrasında laborant kimi başlamışdır. Cəlal Əliyev 1951-1954-cü illərdə Azərbaycan Elmlər Akademiyasının Bitki fiziologiyası laboratoriyasının aspirantı kimi akademik Müzəffər Abutalıbovun rəhbərliyi altında çalışmış, 1955-ci ildə "Buğdanın inkişafına və məhsuldarlığına mikroelementlərin təsiri" mövzusunda namizədlik dissertasiyasını müdafiə etmişdir.

Böyük azərbaycanlının elmi yaradıcılığını qarşısına qoyduğu məqsədlər, fundamental nəzəri və praktiki nəticələrinin ümumilliyi və bəşəri əhəmiyyəti, mövzu yeniliyi, orijinallığı baxımından əsasən iki mərhələyə bölmək olar:

1-ci mərhələ - 1950-1970-ci illəri əhatə edən dövr. Bu mərhələdə genişmiqyaslı və təcrübə şəklində kənd təsərrüfatı bitkilərində (xüsusilə dəni bitkilərdə) gedən fizioloji və biokimyəvi proseslərin xüsusiyyətləri, bu bitkilərin məhsuldarlığına mikroelementlərin təsiri, bu amillərin fotosintez prosesi ilə qarşılıqlı əlaqəsi, fotosintez prosesinə xarici mühit amillərinin təsiri, habelə kənd təsərrüfatı bitkilərindən yüksək və keyfiyyətli məhsul alınmasında günəş enerjisinin faydalı iş em-

salını nəzərə almaqla bu prosesin optimallaşdırılması öyrənilmişdir. 1954-cü ildə ET Əkinçilik İnstitutunda kiçik elmi işçi kimi fəaliyyətə başlayan Cəlal Əliyev burada ilk günlərdən kənd təsərrüfatı bitkilərinin, xüsusən də dəni bitkilərin məhsuldarlıq proseslərini, onların fizioloji və biokimyəvi xüsusiyyətlərini tədqiq və yeni elmi yanaşmaları tətbiq etməklə ərzaq və ətraf mühit problemlərinin həllinə real töhfələr verən, ideal göstəricilərə maksimum yaxınlaşan bitki sortlarının yaradılmasına heyat və fəaliyyətinin məqsədlərindən biri olaraq seçmişdi. Bu dövrdə gənc alimin uğurlu elmi tədqiqatının nəticələri alimin 1971-ci ildə biologiya elmləri doktoru elmi dərəcəsi almaq üçün "Bitkilərin fotosintez fəaliyyəti, mineral elementlərlə qidalanması və məhsuldarlığı" mövzusunda müdafiə etdiyi dissertasiyasında mükəmməl və ətraflı olaraq öz ifadəsini tapmışdır.

2-ci mərhələ 1970-ci ildən mənalı həyatının sonlarına qədər olan dövrü əhatə edir. Bu dövrdə Cəlal müəllimin elmi yaradıcılığı öz zənginliyi, fundamental yeniliyi, biologiyanın yeni istiqamətlərinin (molekulyar biologiya, molekulyar genetik, gen və hüceyrə biotexnologiyası, riyazi biologiya, bioinformatika, kompüter biologiyası) yaranması, bu istiqamətdə dünyəvi əlaqələrin inkişafı ilə seçilir. Görkəmli alim 1976-cı ildə Azərbaycan Elmlər Akademiyasının müxbir üzvü, 1980-ci ildə isə həqiqi üzvü seçilmişdir. O, 1981-1990-cı illərdə Azərbaycan Elmlər Akademiyasının Biologiya Elmləri Bölməsinin akademik-katibi vəzifəsində çalışmışdır. Geniş diapazonlu elmi fəaliyyəti ilə bu böyük elm təşkilatçısı Azərbaycan elminin təşkili və inkişafında, dünyada tanınmasında, təbliğ olunmasında, global elm məkanına inteqrasiyasının dərinləşdirilməsində, beynəlxalq elmi təşkilatlar və tanınmış xarici elm mərkəzləri ilə əlaqələrin qurulması və gücləndirilməsində misilsiz xidmətlər göstərmiş və dünya elminə dəyərli töhfələr vermişdir.

1970-ci ildən başlayaraq Cəlal Əliyevin rəhbərlik etdiyi qrup, laboratoriya və şöbələrdə aparılan kompleks tədqiqat işlərinin əsas istiqaməti kənd təsərrüfatı bitkilərinin potensial məhsuldarlığının reallaşdırılmasının fizioloji-genetik əsaslarını öyrənilməsinə yönəldilmişdir. Görkəmli alimin seleksiyaçı intuisiyası, hərtərəfli, dərin nəzəri və praktiki bilikləri, innovativ ideyaları, gərgin zəhməti sayəsində yeni intensiv buğda və digər bitki sortlarının yaradılması mümkün olmuşdur. Cəlal müəllim mürəkkəb torpaq-iqlim şəraiti olan Azərbaycanın müxtəlif bölgələrinə uyğun yüksək məhsuldar, quraqlığa, şaxtaya, xəstəlik və zərərvericilərə davamlı, şoran və şorəkət torpaqlarda da nisbətən yüksək məhsul vermək qabiliyyətinə malik hibrid nəsillərin alınmasında yerli ənənəvi buğda sortlarından istifadə olunmasına böyük üstünlük vermişdir. Xalq seleksiyası tərəfindən seçilmiş, Azərbaycanda uzun müddət əkilən, üstelik, təbii seçmə nəticəsində yerli şəraitə uyğunlaşan davamlı "Sarı buğda", "Ağ buğda", "Qırmızı buğda", "Qaraqılçığ" və başqa buğda genotipləri müasir intensiv sortlarla hibridləşdirilərək yeni nəsillər alınmışdır.

Akademik Cəlal Əliyev yeni buğda sortlarının yaradılmasında, seleksiya prosesinin qısaltdırılmasında və səmərəliliyinin artırılmasında kompleks yanaşmanın vacibliyinə israr etmiş, seleksiyaçıları bərabər hər zaman fizioloqların, kimyaçıların, fitopatoloqların, entomoloqların birgə fəaliyyət göstərmələrini məsləhət bilmişdir.

Akademik Cəlal Əliyevin bioloji müxtəlifliyin mühafizəsi və səmərəli istifadəsi sahəsində də fəaliyyəti tədqirəliyədir. O, bu müxtəlifliyə seleksiya üçün tükənməz mənbə kimi baxırdı. Akademik "Bioloji müxtəliflik bəşəriyyətin sərvətidir" məqaləsində göstərirdi: "Dünyada 15 milyondan çox canlı mövcuddur və hər gün onların 100-ə yaxını məhv olur. Lakin onların məhv olması bir çox hallarda hiss edilmir. Bəşəriyyət isə belə itkilərdən olduqca böyük ziyan çəkir. Təxminən 265 min bitki növündən yalnız 5 mini ərzaq məhsulları üçün becərilir... Elmi seleksiyada yüksək məhsuldar sortların yaradılmasında xəstəlik və zərərvericilərə azdavamlı formaların nəzərə alınmaması kənd təsərrüfatı bitkilərinin genetik ehtiyatlarını məhdudlaşdırmışdır. Yabani formalardan daha davamlı genləri köçürməklə itirilmiş əlamətləri bərpa etmək olar".

Danılmaz faktıdır ki, məhz novator-alim Cəlal Əliyevin uzaqgörən təşəbbüskarlığı, milli təsəbbüskarlığı nəticəsində Azərbaycan elmində ilk dəfə olaraq biologiyanın ən müasir istiqamətlərindən olan biokimya, biofizika, molekulyar biologiya, molekulyar genetik, gen və hüceyrə biotexnologiyası, gen mühəndisliyi, riyazi və kompüter biologiyası, bioinformatika kimi elm sahələri inkişaf etdirilmiş, son dövrlərdə isə məşinöyrənmə üsullarının və süni intellektin biologiya problemlərinə tətbiqinə başlanılmış, bu elmlər üzrə yüksəkixtisaslı kadr potensialı formalaşdırılmışdır. Onun rəhbərliyi ilə biologiya və kənd təsərrüfatının bir çox nəzəri və praktiki məsələlərinin həllində riyazi metod və modeləşdirmədən, informasiya və kompüter texnologiyalarından istifadə olunmaqla tədqiqatların aparılması üzrə bir sıra inklərə imza atılmışdır. Azərbaycan elminin dünya elmi ilə ayaqlaşması, yuxarıda qeyd edilən sahələr üzrə imkan və potensialın, maddi-texniki və kadr bazasının yaradılması ilə əlaqədar dünyanın aparıcı elm mərkəzləri və tanınmış alimləri ilə elmi əlaqələrin yaranması və genişlənməsi də bir çox hallarda akademik Cəlal Əliyevin adı ilə bağlı olmuşdur.

Akademik Cəlal Əliyev həmişə gənc alimlərə arxa-dayaq olmuşdur. Onun biologiya, kimya, fizika, riyaziyyat, aqrokimya yönümlü müxtəlif ali təhsil müəssisələrindən şəxsi təşəbbüsü ilə xüsusi ustad himayəsi və uzaqgörənliklə seçərək AMEA-nın Botanika İnstitutunda və Kənd Təsərrüfatı Nazirliyinin Əkinçilik Elmi-Tədqiqat İnstitutunda rəhbərlik etdiyi laboratoriya və şöbələrə işə cəlb etməklə təqribən 50 il ərzində yetişdirdiyi 300-ə yaxın alim bu gün Azərbaycanda və dünyanın ABŞ, Böyük Britaniya, Yaponiya, Rusiya, Türkiyə, Cənubi Koreya, Avstraliya, İsveç, Kanada, Almaniya və s. kimi onlarca qabaqcıl ölkəsinin tanınmış elm və təhsil mərkəzlərində, nüfuzlu universitetlərində tədqiqatçı və pedaqoq kimi fəaliyyət göstərir, akademik Cəlal Əliyevin elmi məktəbini və ümumən, Azərbaycan elmini layiqincə təmsil edirlər. Onun bilavasitə elmi məsləhətçiliyi və rəhbərliyi ilə 15 elmlər doktoru, 81 elmlər namizədi hazırlanması da əlamətdar faktıdır.

AMEA-nın Molekulyar Biologiya və Biotexnologiyalar İnstitutunun yaradılması da akademik Cəlal Əliyevin adı ilə bağlıdır. Cəlal müəllim 1971-ci ildə Azərbaycan SSR Elmlər Akademiyasının Botanika İnstitutunda özünün elmi-tədqiqat qrupunu yaratmış, 1974-cü ildə bu qrup Fiziki-kimyəvi Biologiya sektorunun nəzdində Bioenergetikanın molekulyar əsasları la-

Günəş enerjetikası üzrə Elmi Şurasının İşçi Qrupunun iclası

Yanvarın 27-də Akademiyanın Rəyasət Heyəti aparatında AMEA-nın Elmi İnnovasiyalar və Alternativ Enerji Texnologiyaları üzrə Elmi Şurasının Günəş enerjetikası üzrə Elmi Şurasının İşçi Qrupunun iclası keçirilib.

İclası giriş sözü ilə şuranın sədr müavini, AMEA-nın birinci vitse-prezidenti v.i.e., akademik Arif Həşimov açaraq bildirdi ki, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2 fevral 2021-ci il tarixli Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan 2030: sosial-iqtisadi inkişafa dair Milli Prioritetlər" növbəti onillikdə ölkənin sosial-iqtisadi inkişafına dair beş Milli Prioritetin reallaşdırılmasını qarşıya əsas strateji hədəf olaraq qoyub: "Bunlardan birincisi dayanıqlı artan rəqabətqabiliyyətli iqtisadiyyatın təmin edilməsidir. Milli Prioritetlə bağlı sənəddə qeyd edilir ki, Azərbaycanın hərtərəfli inkişafına nail olmaq üçün daxili və xarici təsirlərə qarşı dayanıqlıq gücləndirilməli, makroiqtisadi

sabitlik daha da möhkəmləndirilməlidir. Eyni zamanda o da xüsusi olaraq vurğulanı ki, cəmiyyətin dayanıqlı inkişafına yalnız iqtisadiyyatın şaxələndirilməsi ilə nail olmaq mümkündür. Bunun üçün əsas şərtlərdən biri iqtisadiyyatda qeyri-neft sektorunun payının artırılmasıdır. Sənəddə yaxın gələcəkdə qabaqcıl ölkələrdə alternativ və bərpa olunan enerji mənbələrindən istifadənin daha çox artacağı bir daha vurğulanır. Qeyd edilir ki, indiki və gələcək nəsillərin tələbatını dolğun ödəmək məqsədilə ekoloji baxımdan əlverişli olan "yaşıl" texnoloji

giyaların tətbiqi genişləndirilməli, elmi-texniki potensiala əsaslanmaqla iqtisadiyyatın bütün sahələrində alternativ və bərpa olunan enerji mənbələrinin ilkin istehlakda payı artırılmaqla iqlim dəyişikliklərinin təsiri azaldılmalıdır".

Sonra akademik Həsən Əliyev adına Coğrafiya İnstitutunun şöbə müdiri, AMEA-nın müxbir üzvü Rauf Qardaşov "Azərbaycanda Günəş enerjisindən səmərəli istifadənin perspektivləri" mövzusunda elmi məruzə ilə çıxış etdi.

Mövzu ətrafında geniş müzakirələr aparıldıqdan sonra iclası "Azərnerji" ASC-nin Azərbaycan Elmi-Tədqiqat və Layihə-Axtarış Enerjetika İnstitutunun Enerji sisteminin rejimləri şöbəsinin baş elmi işçisi, Günəş enerjetikası üzrə Elmi Şuranın İşçi Qrupunun sədri, texnika elmləri doktoru, professor Nəriman Rəhmanov davam etdirərək, Azərbaycan dövlətinin 2030-cu ilədək bərpa olunan enerji mənbələri əsasında tikintinin layihələndirilməsi və tikinti Planı haqqında geniş məlumat verdi.

İclasın sonunda 2022-ci ilin iş planı müzakirə olunub və bir sıra təşkilati məsələlərə baxılıb.

Qeyd edək ki, tədbirdə AMEA-nın İnformasiya Texnologiyaları İnstitutunun icraçı direktoru, texnika üzrə fəlsəfə doktoru Rəşid Ələkbərov, həmin müəssisənin ümumi işlər üzrə direktor müavini Şakir Mehdiyev, akademik Murtuza Nağıyev adına Kataliz və Qeyri-üzvi Kimya İnstitutunun laboratoriya rəhbəri, kimya elmləri doktoru Akif Əliyev, Radiasiya Problemləri İnstitutunun laboratoriya rəhbəri, fizika-riyaziyyat elmləri doktoru Rəhim Mədətov, Azərbaycan Dövlət Neft və Sənaye Universitetinin Neftin, Qazın Geotexnoloji Problemləri və Kimya Elmi-Tədqiqat İnstitutunun aparıcı elmi işçisi, texnika elmləri doktoru Fuad Məmmədov, Enerjetika Nazirliyinin sektor müdiri Rauf İsmayilov, "Corporate Energies GmbH" şirkətinin direktoru Nazir Ramazanov, Azərbaycan-Norveç Təməz İş-təhsalat və Enerji Effektivliyi Mərkəzinin layihələr üzrə meneceri Rüstəm Kərimov və SAİ-PEM-in Elektrik işlər üzrə kordinatoru Aynur Mahmudova iştirak ediblər.

Elmi şuranın iclası

AMEA-nın Ədəbiyyat İnstitutunun Elmi Şurasının 2022-ci ildə hibrid formatda ilk iclası keçirilib. İclasda şuranın üzvləri, institutun ayrı-ayrı şöbələrinin əməkdaşları iştirak ediblər.

Elmi Şurayı AMEA-nın vitse-prezidenti, Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunun baş direktoru, akademik İsa Həbibbəyli açıb.

Öncə 2 fevral - Gənclər Günü münasibətilə sözügedən müəssisənin Gənc Alimlər və Mütəxəssislər Şurasının sədri Şəfa Əliyeva, GAMŞ-ın üzvü Nurlan Məmmədova və elmi işçi Aysel Qurbanova "İlin gənc alimi" - 2021 nominasiyası

üzrə Ədəbiyyat İnstitutunun Fəxri fərmanı ilə təltif olunublar.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin 2022-ci ilin "Şuşa İli" elan edilməsi haqqında 5 yanvar 2022-ci il tarixli Sərəncamı və qarşıda duran vəzifələr haqqında institutun baş direktoru, akademik İsa Həbibbəyli məlumat verdi. Bildirdi ki, bununla bağlı konfransların təşkili və monoqrafiyanın çapı nəzərdə tutulur.

AMEA-nın Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunda "Nizami Gəncəvi İli" ilə əlaqədar həyata keçirilmiş tədbirlərin hesabatı və qarşıda duran vəzifələr barəsində danışan akademik İsa Həbibbəyli Nizamişünaslıq Şöbəsi tərəfindən hazırlanmış və yeni çapdan çıxmış "Nizami Gəncəvi. Həyatı və yaradıcılığı" kitabının əhəmiyyətindən söz açdı.

Daha sonra elmi katib, filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Aygün Bağırılı "Nizami Gəncəvi İli"ndə institutun 15 əməkdaşının Mədəniyyət Nazirliyinin mükafatına layiq görüldüyünü diqqətə çatdırdı.

Elmi şurada, həmçinin Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunun 2022-ci il üçün elmi tədqiqat işlərinin ehtəli planının müzakirəsi və təsdiqi, Elmi Şuranın 2022-ci il üçün "İş planı"nın müzakirəsi və təsdiqi, institutun 2022-ci il üçün "Tədbirlər planı"nın müzakirəsi və təsdiqi məsələsinə baxılıb.

"Ədəbi proses - 2020-2021" yaradıcılıq müşavirəsinin keçirilməsi vaxtı 2022-ci il mart ayının ilk həftəsinə müəyyən olunub.

Elmi şurada bir sıra cari məsələlər müzakirə olunub.

Lütfi Zadənin 100 illiyinə həsr olunmuş konfransın açılış mərasimi keçirilib

Fevralın 3-də dahi azərbaycanlı alim Lütfi Zadənin anadan olmasının 100 illiyinə və elmi irsinə həsr olunmuş 8-ci Ümumdünya Soft Computing Konfransının (8th World Conference On Soft Computing) onlayn formatda açılış mərasimi keçirilib.

Konfrans AMEA-nın İdarəetmə Sistemləri İnstitutu, Berkli Kaliforniya Universiteti və Azərbaycan Dövlət İqtisad Universitetinin təşkilatçılığı, Təhsil Nazirliyi və Rəqəmsal İnkişaf və Neqliyyat Nazirliyinin dəstəyi ilə təşkil olunub.

Fevralın 5-dək davam edəcək tədbirdə Azərbaycanla yanaşı, dünyanın müxtəlif ölkələrində olan tanınmış alim və mütəxəssislər də iştirak edəcək.

Konfransın açılış mərasimində İdarəetmə Sistemləri İnstitutunun direktoru, akademik Əli Abbasov çıxış edərək tədbir iştirakçılarına salamlayıb, Lütfi Zadənin bütün dünyaya səs salan mühüm nəzəriyyəsinin hazırda elm və istehsalatda geniş şəkildə tətbiq olunduğunu deyib. Dünya şöhrətli alimin 6 sentyabr 2017-ci ildə ABŞ-ın Kaliforniya ştatında 96 yaşında vəfat etdiyini xatırladan akademik onun sağlığında Bakıda dəfn olunmasını vəsiyyəti etdiyini diqqətə çatdırıb. Qeyd edib ki, sentyabrın 28-də alimin cənəzəsi San-Fransiskodan Bakıya yola salınıb, səhəri gün I Fəxri xiyabanda torpağa tapşırılıb.

Ə.Abbasov gün ərzində L.Zadə yaradıcılığına həsr olunmuş əhəmiyyətli məruzələrin dinlənəcəyini bildirib, konfransın işinə uğurlar arzulayıb.

Sonra tədbirdə AMEA-nın vitse-prezidenti, İnformasiya Texnologiyaları İnstitutunun baş direktoru, akademik Rəşid Əliyev çıxış etdi. Alim öncə konfrans iştirakçılarına Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası, AMEA-nın Fizika-Riyaziyyat və Texnika Elmləri Bölməsinin rəhbərliyi, eləcə də institutun kollektivi adından salamlayıb.

Qeyri-səlis məntiq nəzəriyyəsinin Lütfi Zadəyə dünya şöhrəti qazandırdığını deyən akademik bu nəzəriyyənin dünya elm tarixinə inqilabi nailiyyət kimi daxil olduğunu deyib. R.Əliyev bildirdi ki, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev 25 yanvar 2021-ci il tarixində görkəmli elm xadimi Lütfi Zadənin 100 illiyinin qeyd edilməsi haqqında sərəncam imzalayıb. Sərəncama əsasən, Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası Azərbaycan Respublikasının Təhsil Nazirliyi ilə birlikdə görkəmli elm xadiminin 100 illik yubileyinə dair fəaliyyət planı hazırlayıb.

Konfransın həmin fəaliyyət planı çərçivəsində təşkil olunduğunu vurğulayan R.Əliyev verəcəyinə, müvafiq sahədə əldə olunan elmi nailiyyətlərin təqdim olunmasına üçün mühüm platforma rolunu oynayacağına əminliyini bildirdi.

Alim ölkə başçısı İlham Əliyevin rəhbərliyi altında Azərbaycanın sosial-iqtisadi inkişafı yolunda mühüm nəticələrin əldə edildiyini, ölkəmizdə süni intellekt, IV Sənaye inqilabı və dünyanın global çağırışlarını, milli və strateji maraqları özündə ehtiva edən elmi-nəzəri, innovativ tədqiqatların aparıldığını nəzərə çatdırıb. Azərbaycan alimlərinin dünyada gedən proseslərdə fəal iştirak edərək elm qarşısında duran global problemlərin həllinə yönələn çağırışlara qoşulduqlarını vurğulayıb.

Sonra Azərbaycan Respublikasının Təhsil nazirinin müavini Firudin Qurbanov çıxış etdi. O, söyləyib ki, qeyri-səlis məntiq sahəsində elmi məktəb yaradaraq müasir dünyanın elm tarixinə öz adını qızıl hərflərlə yazdıran görkəmli alim Lütfi Zadənin 100 illik yubileyinin təntənəli şəkildə qeyd olunması Azərbaycan dövlətinin elm və təhsilin inkişafına göstərdiyi diqqət və qayğının təzahürüdür.

Konfransın açılış mərasimində, həmçinin rəqəmsal inkişaf və neqliyyat nazirinin müavini Rövşən Rüstəmov, Azərbaycan Dövlət İqtisad Universitetinin Beynəlxalq əlaqələr və proqramlar üzrə prorektoru Neman Muradlı, AMEA İdarəetmə Sistemləri İnstitutunun laboratoriya müdiri, akademik Asəf Hacıyev, eləcə də dünyanın müxtəlif ölkələrindən olan tanınmış alimlər çıxış edərək Lütfi Zadənin dünya elminə bəxş etdiyi mühüm töhfələrdən, əsas elmi nailiyyətlərindən bəhs edib, dahi alimin əziz xatirəsinin əbədi olaraq yaşayacağına əmin olduqlarını bildirdilər.

Konfrans öz işini plenar iclaslarda məruzələrlə davam etdirib.

"Horizon Avropa" proqramı üzrə vebinar

Avropa Komissiyasının "Horizon Avropa" Tədqiqat və İnnovasiya Proqramı üzrə Milli Əlaqələndirici Şəxslər (MƏŞ) Şəbəkəsinin koordinatoru, AMEA-nın vitse-prezidenti, akademik İbrahim Quliyevnin təşkilatçılığı ilə MƏŞ Şəbəkəsinin üzvləri tərəfindən Azərbaycan Tibb Universitetinin alim və mütəxəssisləri üçün "Horizon Avropa" proqramı üzrə vebinar keçirilib.

AMEA Rəyasət Heyəti aparatının Beynəlxalq elmi əməkdaşlıq şöbəsinin müdiri, dosent Esmira Əlirzəyevanın moderatörlüyü ilə keçirilən tədbirdə Rəqəmsal, sənaye və kosmos istiqaməti üzrə MƏŞ, İdarəetmə Sistemləri İnstitutunun Xarici əlaqələr şöbəsinin müdiri, texnika elmləri üzrə fəlsəfə doktoru Tofiq Babayev Horizon Avropa proqramının yenilikləri, elan edilmiş klasterlər, onların üstünlükləri və maliyyə imkanları, proqramda iştirak yolları haqqında ətraflı məlumat verdi.

Avropa Tədqiqatları Mərkəzi və COST fəaliyyəti üzrə MƏŞ, Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin tabeliyində Təhsildə Keyfiyyət Təminatı Agentliyinin Keyfiyyət təminatı departamentinin direktoru İlham Hübətov "Azərbaycan alimləri üçün COST proqramı çərçivəsində imkanlar" mövzusunda təqdimatında COST-a müraciət qaydaları üzrə yeniliklər, bu proqramın imkanları, mövcud layihələr, Azərbaycan mütəxəssislərinin bu proqramda iştirakı üzrə statistik məlumatı diqqətə çatdırdı.

Səhiyyə üzrə MƏŞ, Azərbaycan Tibb Universitetinin Daxili xəstəliklər kafedrasının dosenti və Azərbaycan Milli İdman Tibb və Reabilitasiya İnstitutunun direktor müavini, tibb üzrə fəlsəfə doktoru Rəhimə Qabulova "Horizon Avropa: tibb üzrə layihə imkanları" mövzusunda təqdimatında qeyd etdi ki, müasir tələblərə uyğun olaraq tibb və biotibb sahələri Horizon Avropa proqramının əsas hədəflərindən biri kimi seçilib və proqramın büdcəsinin əhəmiyyətli hissəsi bu istiqamətdə çağırışlar üçün nəzərdə tutulub. O, həmçinin bu istiqamətdə yeni çağırışlar və onlara müraciət qaydaları haqqında məlumat verdi.

Səhiyyə üzrə MƏŞ, Azərbaycan Tibb Universitetinin II Uşaq Xəstəlikləri kafedrasında assistent, tibb üzrə fəlsə

səfə doktoru Püstə Orucova bu mövzunun davamı olaraq, tibbin aktual istiqamətləri üzrə bir neçə yeni çağırışı iştirakçılara təqdim edib, uyğun çağırışların müəyyənləşdirilməsi, tərəfdaş seçilməsi, müraciətlərin göndərilməsi üzrə fəaliyyət mexanizmlərini diqqətə çatdırdı.

Uğurlu nümunə kimi COST fəaliyyəti üzrə layihənin iştirakçısı Azərbaycan Tibb Universitetinin Uşaq-Yeniyyət-mələrin Sağlamlığı və Əmək Sağlamlığı kafedrasının müdiri, tibb üzrə fəlsəfə doktoru Şəhla Balayeva çıxış edib və COST proqramına müraciət yolları, bu proqramdan istifadənin üstünlükləri, əldə edilən nəticələr haqqında məlumat verdi.

İqlim, enerji və mobillik istiqaməti üzrə MƏŞ, Coğrafiya İnstitutunun aparıcı elmi işçisi Rövşən Kərimov "Horizon Avropa: layihə təkliflərinin tertibi qaydaları" üzrə təqdimatında layihələrin proqramın tələblərinə cavab verəcək şəkildə hazırlanması, ərizə formalarının strukturu, həmçinin ekspertlər tərəfindən layihələrin qiymətləndirilmə meyarları haqqında məlumatı diqqətə çatdırdı.

Mari Skladovskaya Küri Proqramı üzrə MƏŞ, Arxeologiya və Etnoqrafiya İnstitutunun icraçı direktoru, tarix üzrə fəlsəfə doktoru Zaur Həsənov bu proqram çərçivəsində açılmış yeni imkanlar, nəzərdə tutulmuş büdcə, maliyyə mexanizmləri, doktorant və postdoktorant səviyyəsində mübadilə qrantları, proqrama müraciət mexanizmləri haqqında təqdimat etdi.

Təqdimatlar ətrafında geniş müzakirələr aparılıb.

Akademik Cəlal Əliyevin xatirəsi anılıb

Böyük alim və ictimai-siyasi xadim, Azərbaycanca biologiya elminin müasir istiqamətlərinin və çoxsaylı yüksək məhsuldar sortların yaradılmasında əvəzolunmaz xidmətləri olan akademik Cəlal Əliyevin vəfatından altı il ötür.

Bu münasibətlə AMEA-nın Molekulyar Biologiya və Biotexnologiyalar İnstitutunun və Kənd Təsərrüfatı Nazirliyinin Əkinçilik Elmi-Tədqiqat İnstitutunun kollektivləri, Cəlal Əliyev elmi məktəbinin nümayəndələri onun Fəxri xiyabandakı məzarını ziyarət edərək məzarı önünə əklil və tər çiçəklər düzüb, müəllimləri haqqında xoş xatirələrini bölüşüblər.

AMEA-nın vitse-prezidenti, Molekulyar Biologiya və Biotexnologiyalar İnstitutunun baş direktoru, akademik İradə Hüseynova akademik Cəlal Əliyevin həyat yolundan, elmi yaradıcılığından, Azərbaycan və dünya elminə verdiyi töhfələrdən söz açaraq, onun fotosintezlə bağlı əldə etdiyi elmi nəticələrin dünyanın bir çox ölkələrində uğurla tətbiq olduğunu vurğulayıb. O qeyd edib ki, biologiyanın müasir istiqamətlərindən olan molekulyar biologiya, molekulyar genetik, riyazi biologiya, bioinformatika, gen və hüceyrə biotexnologiyası, gen mühəndisliyi

sahələri Azərbaycan elmində ilk dəfə olaraq məhz Cəlal Əliyevin uzaqgörənliyi və məqsədyönlü fəaliyyətləri sayəsində inkişaf etdirilib, onun rəhbərliyi ilə bu elmlərin güclü kənd bazası formalaşdırılıb. Məhz onun təşəbbüskarlığı nəticəsində respublikamızda ilk dəfə biologiya və kənd təsərrüfatının bir çox nəzəri və praktiki məsələlərinin həlli riyazi metodlardan, informasiya və kompüter texnologiyalarından istifadə etməklə mümkün olub. Azərbaycan elminin dünyada tanınmasında, təbliğində və beynəlxalq elmi təşkilatlarla əlaqələr qurulmasında misilsiz xidmətləri olan akademik Cəlal Əliyev eyni zamanda

xalqın və dövlətçiliyin naminə söz deməyi bacaran cəsarətli bir şəxsiyyət olub.

Sonra çıxış edən Rizvan Vahabov isə alimin mübarizələrlə zəngin, hamıya örnək ola biləcək fərqli bir ömür yaşadığını vurğulayıb, onun tək cə alim kimi deyil, həm də bir insan, bir dost olaraq insanlığın zirvəsində dayandığını qeyd edib. Onun sözlərinə görə, Cəlal Əliyevin böyük alim kimi yüksək nüfuzu və nümunəvi vətəndaş mövqeyi ölkəmizin ictimai-siyasi həyatındakı coşqun fəaliyyəti ilə həmişə qırılmaz vəhdət təşkil edib.

Sonra akademik Qərib Məmmədov, AMEA-nın müxbir üzvləri İbrahim Əzizov, Novruz Quliyev, biologiya elmləri doktorları Səyyarə İbadullayeva, Tofiq Allahverdiyev, biologiya üzrə fəlsəfə doktoru Cavanşir Təlai, aqrar elmlər üzrə fəlsəfə doktorları Faiq Xudayev, Sevda Hacıyeva və digərləri çıxış edərək akademik Cəlal Əliyevin Azərbaycan elminin inkişafında çoxillik zəngin və məhsuldar fəaliyyətindən, ölkəmizdə yüksəkixtisaslı kadrların hazırlanmasında böyük xidmətlərindən, alimin əməyinin xalqımız və dövlətimiz tərəfindən yüksək qiymətləndirildiyindən bəhs edərək, elmə dəyərli töhfələr vermiş böyük alimin əziz xatirəsinin ürəklərdə daim yaşayacağını vurğulayıblar.

Professor Məryəm Seyidbəyli DOST Agentliyi tərəfindən təltif edilib

AMEA-nın Elm Tarixi İnstitutunun (ETİ) baş direktoru, tarix elmləri doktoru, professor Məryəm Seyidbəyli DOST Agentliyində "Gümüşü irs" təlim kursunda təlimçi-ekspert qismində fəal iştirakına görə təltif edilib.

20 minədək şəxsi əhatə edən layihə yaşlıların rifah halının yaxşılaşdırılmasına töhfə verməklə hökumətin fəal və sağlam yaşlanmanın təşviqi istiqamətində göstərdiyi səylərə dəstək vermək məqsədini daşıyıb. Azərbaycan Respublikasının Birinci vitse-prezidenti Mehriban Əliyevanın təşəbbüsü ilə həyata keçirilən layihə Dövlət Statistika Komitəsi, ASAN Xidmət, DOST Agentliyi və "Üçüncü Bahar" İctimai Agentliyi ilə sıx əməkdaşlıq şəraitində icra edilib.

Qeyd edək ki, "Gümüşü irs" təlimləri Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi və BMT-nin Əhali Fondunun "Bütün yaşlar üçün cəmiyyətin qurulması: fəal yaşlanma yolu ilə Azərbaycanda yaşlıların rifahını təşviq edilməsi" layihəsi çərçivəsində təşkil edilib.

Akademik İradə Hüseynova AMEA-nın Lənkəran Regional Elmi Mərkəzində olub

AMEA-nın vitse-prezidenti, akademik İradə Hüseynova Akademiyasının Lənkəran Regional Elmi Mərkəzində (LREM) aparılan elmi-tədqiqat işləri ilə yerində tanış olmaq, mərkəzin 2021-ci ildəki elmi və elmi-təşkilatı hesabatının yekunlarının müzakirəsinə həsr edilmiş iclasda iştirak etmək məqsədilə Lənkəran şəhərində ezamiyyətdə olub.

Səfərdə onu AMEA-nın müşaviri, Biologiya və Tibb Elmləri Bölməsinin (BTEB) Elmi Şurasının üzvü, akademik Qərib Məmmədov, Botanika İnstitutunun baş direktoru, biologiya elmləri doktoru, professor Səyyarə İbadullayeva, Molekulyar Biologiya və Biotexnologiya İnstitutunun laboratoriyası müdiri, biologiya elmləri doktoru Yaşar Feyziyev, AMEA-nın vitse-prezidentinin xidmətinin elmi katibi, aqrar elmləri üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Afiq Məmmədov və baş mütəxəssis Aytən Ağayeva müşayiət ediblər.

Səfər çərçivəsində əvvəlcə LREM-in 44 günlük Vətən müharibəsində qəhrəmanlıqla şəhid olmuş və ölümündən sonra cənab Prezident İlham Əliyev tərəfindən 4 medalla təltif edilmiş əməkdaşı Məhsun Bağırzadənin bəlyefi önünə gül dəstələri qoyulub, xatirəsi anılıb.

Sonra akademik İradə Hüseynova Lənkəran Regional Elmi Mərkəzinin rəhbərliyi ilə görüşüb. LREM-in 2021-ci il üçün elmi-tədqiqat işlərinin əhatəli planının yerinə yetirilməsi istiqamətində çətinliklərin aradan qaldırılması, AMEA-nın institutları ilə daha sıx əməkdaşlıq əlaqələrinin qurulması, birgə tədqiqatlarla və kənd hazırlığına diqqətin artırılması ilə bağlı müzakirələr, fikir mübadiləsi aparılıb.

Daha sonra BTEB və LREM-in Elmi Şuralarının Lənkəran Regional Elmi Mərkəzinin 2021-ci ildəki elmi və elmi-təşkilatı fəaliyyətinin yekunlarının müzakirəsinə həsr edilmiş birgə iclası keçirilib.

İclasın giriş nitqində akademik İradə Hüseynova əvvəlcə AMEA-nın prezidenti, akademik Ramiz Mehdiyevin salamlarını kollektivə çatdırıb. Sonra o, 2021-ci ildə ölkənin və AMEA-nın həyatında baş vermiş ən mühüm hadisələr, işğaldan azad edilmiş Qarabağa elmin böyük qaydışı, AMEA Rəyasət Heyətinin 12 yanvar 2021-ci il tarixli qərarı ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycanın işğaldan azad edilmiş ərazilərinə dair elmi tədqiqat işləri ilə bağlı AMEA-nın vəzifələri haqqında Tədbirlər Planı"nın BTEB-in institutları tərəfindən yerinə yetirilməsinin vəziyyəti, başlıca elmi istiqamətlər, kənd hazırlığında əldə edilmiş mühüm nailiyyətlər, ötən il keçirilmiş beynəlxalq elmi konfranslar, BTEB-in 2021-ci ildəki elmi və elmi-təşkilatı fəaliyyətinin yekunları ilə bağlı AMEA Rəyasət Heyətinin 19 yanvar tarixli iclasında aparılmış müzakirələr, AMEA-da həyata keçirilən elmi, elmi-təşkilatı, struktur islahatları və s. haqqında LREM-in Elmi Şura üzvlərinə və qonaqlara geniş məlumat verib.

Akademik İradə Hüseynova "Həyat elmləri və biotibb" jurnalının Qarabağa həsr edilmiş 2-ci (2021) nömrəsini, eləcə də Zəfər günü və şəhidlərimizin xatirəsinə həsr olunmuş II beynəlxalq Qarabağ - Təbii Elmlər Konqresinin dərc edilmiş materiallarını mərkəzə hədiyyə edib.

İclasda LREM-in direktoru, aqrar elmlər doktoru, professor Fərman Quliyev mərkəzin 2021-ci il

də elmi və elmi-təşkilatı fəaliyyətinin mühüm nəticələrinə həsr edilmiş geniş təqdimatla çıxış edib. Təqdimatda 2 istiqamət - biologiya və aqrar elmləri, daha sonra ictimai və humanitar elmlər üzrə LREM tərəfindən görülmüş işlər, əldə edilmiş nailiyyətlər, elmi koordinasiya məsələləri, mövcud problem və çətinliklər əhatə olunub. Nətiq qeyd edib ki, sitrus və subtropik bitkilərin, çay bitkisinin, regiondan toplanmış nadir, endemik, itmək təhlükəsində olan yabani və mədəni bitki müxtəlifliyinin kolleksiya genofondu LREM-in öz sahəsi olmadığından Azərbaycan Respublikası Kənd Təsərrüfatı Nazirliyinin Meyvəçilik və Çayçılıq Elmi-Tədqiqat İnstitutunun (MÇETİ) Lənkəran filialının ərazisində toplanılır, tədqiq olunur, artırılır, çay, limon, naringi və s. bitkilər üzərində seleksiya işləri aparılır.

Professor Fərman Quliyev, o cümlədən əldə edilmiş seleksiya nailiyyətləri, çay, subtropik və sitrus bitkilərinin yeni sortlarının alınması ilə bağlı aparılan tədqiqatlardan danışıb. O qeyd edib ki, müsbət göstəriciləri ilə seçilən "FAQ-22" və "FAQ-15" çay forma-klonları Dövlət Sort Sınağına təqdim edilmək üçün hazırlanıb. Azərbaycan Respublikasında "Çayçılığın inkişafına dair 2018-2027-ci illər üçün Dövlət Proqramı"nın yerinə yetirilməsi istiqamətində fəaliyyət gücləndirilib, LREM və MÇETİ tərəfindən yaradılmış və əvvəlki illərdə rayonlaşdırılmış "Fərmançay", "Lənkəran", "Xəzər" və "Fərmançay çəhrayı" çay sortlarının və yeni sort-formaların çoxaldılması həyata keçirilib.

Sonra Fərman Quliyev LREM tərəfindən aparılan introduksiya tədqiqatları, AMEA-nın Botanika İnstitutu ilə birgə Şamaxı və Lənkəran rayonlarının meşə ekosistemlərində nadir bitki növlərinin populyasiyalarının vəziyyətinin qiymətləndirilməsindən alınan nəticələr barədə məlumat verib.

Daha sonra arxeologiya, numizmatika, folklor üzrə tədqiqatlar müzakirə mövzusu olub. Azərbaycanın böyük tarixi potensiala malik cənub-şərq regionunda arxeoloji qazıntılardan əldə edilmiş materialların, antropoloji tapıntıların araşdırılmasında, yeni ekspedisiyaların təşkilində, kurqanların, qədim yaşayış məskənlərinin, qayaüstü yazıların və digər tarixi abidələrin daha dərin tədqiqat və mühafizəsində AMEA institutlarının dəstəyinə böyük ehtiyac olduğu vurğulanıb.

LREM-in baş direktoru təşkilatın nəşr fəaliyyəti barədə də məlumat verib. O qeyd edib ki, 2021-ci ildə LREM-in əməkdaşları tərəfindən 4 kitab, 25 məqalə (17-si xaricdə indeksləşən jurnallarda), 5 tezis nəşr olunub.

Nətiq regionda fəaliyyət göstərən elm və təhsil müəssisələri, xüsusən Lənkəran Dövlət Universite-

ti ilə elm və təhsil sahəsində əlaqələr və digər məsələlər barədə də danışıb.

Təqdimatın sonunda LREM-in elmi fəaliyyətinin gücləndirilməsi ilə bağlı təkliflər verilib və bir sıra problemlər haqqında müzakirələr aparılıb.

Professor Fərman Quliyev öz çıxışında, həmçinin Azərbaycanın cənub-şərq bölgəsinin nadir, endemik, relikt, itmək təhlükəsində olan bitki müxtəlifliyinin toplandığı Nəbatət Bağının yaradılmasının məqsədmüvafiqliyinə diqqət çəkib.

Hesabat məruzəsindən sonra BTEB-in və LREM-in nümayəndələrinin iştirakı ilə geniş müzakirələr aparılıb. Müzakirələrdə akademik Qərib Məmmədov, biologiya elmləri doktoru, professor Səyyarə İbadullayeva, biologiya elmləri doktoru Yaşar Feyziyev, LREM-in Elmi Şurasının üzvləri - Azərbaycan Respublikası Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi Tərəvəzçilik Elmi-Tədqiqat İnstitutunun Lənkəran Təcrübə Sahəsinin direktoru, aqrar elmlər üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Həzər Hüseynov, LREM-in Folklor, etnoqrafiya və arxeologiya şöbəsinin müdiri Sərraf Talibov, şöbənin aparıcı elmi işçisi, tarix elmləri üzrə fəlsəfə doktoru Mayis Cəfərov, elmi işçisi Samir Kərimov, Çay və subtropik bitkilər şöbəsinin elmi işçisi Aqil Həsənov və başqaları iştirak ediblər.

Sonda akademik İradə Hüseynova müzakirələrə yekun vuraraq bir sıra məsələlərə öz münasibətini bildirib, 2021-ci ildə LREM-də aparılmış elmi-tədqiqat işlərinin və rəhbərliyin fəaliyyətini müsbət qiymətləndirib.

İclasda LREM-in 2021-ci ildə elmi və elmi-təşkilatı fəaliyyətinin mühüm yekunları ilə bağlı hesabatın AMEA Rəyasət Heyətinin müzakirəsinə çıxarılması barədə qərar qəbul edilib.

Daha sonra mərkəzin KTN-nin Meyvəçilik və Çayçılıq Elmi-Tədqiqat İnstitutunun Lənkəran filialının ərazisində genofond və seleksiya tədqiqatları üçün ayrılmış sahəsində LREM-in alim və mütəxəssisləri tərəfindən aparılan işlərə baxış keçirilib. Akademik İradə Hüseynovaya və onu müşayiət edən şəxslərə təcrübə sahəsində aparılan tədqiqat işləri barədə geniş məlumat verilib.

Səfərin sonunda keçirilən görüşdə LREM tərəfindən region üçün çox vacib tədqiqatlar aparıldığına və bir sıra mühüm nəticələr əldə edildiyinə bir daha diqqət çəkilib, bu tədqiqatların davam və inkişaf etdirilməsi, əhatə dairəsinin daha da genişləndirilməsi üçün mərkəzin bina, laboratoriya, sahə və kadrlarla bağlı problemlərinin həllinin məqsədmüvafiqliyi vurğulanıb.

Sonda akademik İradə Hüseynova LREM-in inkişafı üçün təkliflərə bağlı AMEA-nın prezidentinə məlumat verəcəyini bildirib.

MEK oxucuları üçün daha bir yenilik

dataTurkey

1 fevral 2022-ci il tarixindən etibarən Türkiyənin iqtisadi, sosial, sektoral və regional məlumatlarını özündə birləşdirən "dataTurkey" verilənlər bazası Mərkəzi Elmi Kitabxananın (MEK) oxucuları üçün aktiv olacaq.

Məlumat üçün bildirik ki, "dataTurkey" Türkiyənin iqtisadi, sosial, sektoral və regional verilənlərini birləşdirən bir məlumat bazasıdır. Müntəzəm olaraq yenilənən "dataTurkey"nin tətbiqi sayəsində bir çox müxtəlif qurum və təşkilatların seçilmiş verilənlərini tək platformada əldə etmək, verilənləri rahatlıqla idarə etmək, statistik və dinamik hesabat hazırlamaq, zaman seriyası və ya panel məlumat cədvəli yaratmaq, göstəriciləri qrafiklərdə əks etdirmək, müəyyən edilmiş cədvəl və qrafikləri müxtəlif formatlarda yükləmək, istifadə etmək, müqayisəli cədvəllər yaratmaq, metadada fayllarını araşdırmaq mümkündür.

Qeyd edək ki, oxucular MEK-in mek.az saytında "Beynəlxalq e-rekurslar" bölməsinə daxil olmaqla sözügedən bazadan istifadə edə bilərlər.

Şamaxı Astrofizika Rəsədxanası uzaq və yaxın kosmosun tədqiqi üzrə beynəlxalq elmi mərkəzə çevriləcəkdir

Respublikamız hazırda müzəffər Ali Baş Komandan, Prezident İlham Əliyevin müdrik daxili və xarici siyasəti, güclü ordu quruculuğu sahəsində yorulmaz fəaliyyəti nəticəsində torpaqlarımız işğaldan azad edilmiş, ölkəmizdə dinclik və əmin-amanlıq bərqərar olmuş, geniş quruculuq işlərinə başlanmışdır. Belə bir böyük qələbədən sonra xalqımızın taleyində yeni bir çiçəklənmə və intibah dövrü başlamışdır - ölkəmizin hər bir guşəsində, istər işğaldan azad olunmuş Qarabağımızın dağıdılmış şəhər və kəndlərində istər paytaxtımız doğma Bakıda, istərsə də ən ucqar rayon və kəndlərimizdə böyük ruh yüksəkliyi ilə geniş yaradıcılıq və quruculuq işləri aparılmaqdadır.

mərkəzlərində kadr hazırlığı, Rəsədxanada aparılan gəncleşmə siyasəti, beynəlxalq meqalayihələrdə iştirakımız (GRANDMA, Gaia, MASTER), yerli və beynəlxalq qrantlarda iştirakımız (Avropa Birliyinin FP-7 və HORIZON-2020 qrant layihələri, 2 mövzuda rus-Azərbaycan birgə qrantları, EIF-in digər yerli qrantları və s.), son illərdə təşkil edilmiş beynəlxalq və yerli konfranslar (Rəsədxananın 60 illiyi ilə bağlı 2019-cu ildəki, akademik Hacıbəy Sultanovun 100 illiyinə həsr edilmiş 2021-ci ildəki beynəlxalq konfranslar, prof. Lütfi Zadənin 100 illik yubileyinə həsr olunmuş konfrans), beynəlxalq seminarlar, Beynəlxalq Astronomiya Cəmiyyətinin təşkil etdiyi müxtəlif astronomik tədbirlərin Azərbaycanda keçirilməsi, gənclərin Rəsədxanada keçirdiyi yay-qış məktəbləri (düşərgələri) və s. buna misal kimi göstərilə bilər.

ŞAR rəhbərliyi bunlarla kifayətlənməyərək uğurlarımızın daha da genişləndirilməsi üçün öz fəaliyyət istiqamətini bir sıra digər problemlərin həllinə yönəlmişdir. Məlumdur ki, kosmos elminin vacib hissəsi olan fundamental elm sahəsi kimi astronomiya sahəsində elmi tədqiqatların müasir səviyyədə düzgün təşkil kifayət qədər bacarıq və maliyyə resursları tələb edir. Hər şeydən əvvəl bir elmi-tədqiqat institutu olaraq Rəsədxananın həm şəhər bazası (institut binası), həm də çətin iqlim şəraiti olan yüksək dağlıq ərazidə müşahidə bazası (Rəsədxanası) yaradılmalı, bu infrastruktur müasir texnologiyaların inkişafı ilə ayaqlaşan maddi-texniki baza ilə təmin olunmalıdır. Belə bir struktur istər keçmiş sovetlər məkanında istərsə də bütün inkişaf etmiş dünya astronomik təkilatlarında uzun illərdə tətbiq olunmaqdadır.

Belə bir əhval-ruhiyyə Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının bütün kollektivlərində, o cümlədən Akademiyamızın bir elmi tədqiqat institutu kimi mənə daha yaxın olan Nəsirəddin Tusi adına Şamaxı Astrofizika Rəsədxanasının kollektivində də aydın hiss olunmaqdadır. Xüsusilə, ölkə Prezidenti İlham Əliyevin Sərəncamı ilə 23 oktyabr 2019-cu ildən böyük təcrübəli ictimai-siyasi dövlət və elm xadimi, dahi ulu öndərimiz Heydər Əliyevin yaxın silahdaşı olmuş akademik Ramiz Mehdiyevin AMEA-nın prezidenti seçilməsi kollektivimiz tərəfindən razılıqla qarşılanmışdır. Ramiz müəllimin AMEA-da apardığı islahatlar uzun illər Akademiyada kök salmış bir çox çatışmazlıqların, o cümlədən nəzarətsizlik, səmərəsiz fəaliyyət hallarının qarşısını almağa, aparılan tədqiqatların səviyyəsinin yüksəldilməsinə, alınmış elmi nəticələrin praktik və səmərəli tətbiq edilməsinə doğru yönəlmişdir. Belə islahatlar 2021-ci il ərzində Rəsədxanada da həyata keçirilmişdir. ŞAR-da yeni idarəetmə strukturuna keçilmiş, baş direktor vəzifəsinə müxbir üzv Namiq Cəllilov, icraçı direktor vəzifəsinə isə professor Nəriman İsmayılov təyin olunmuşdur. Yeni strukturda ŞAR-da Xarici əlaqələr şöbəsi, Gənc Alim və Mütəxəssislər Şurası fəaliyyət göstərir.

ŞAR rəhbərliyinin yekdil fikri bundan ibarətdir ki, ölkəmizdəki indiki yüksək quruculuq əhval ruhiyyəsi dövründə AMEA-da aparılan ciddi islahatları nəzərə alaraq ŞAR-da illər boyu yığılıb qalmış bir çox problemlər həll olunsun, elmi yaradıcılıq üçün yaxşı şərait yaradılsın, astronomiya üzrə ölkəmizi dünyada yüksək səviyyədə təmsil etmək üçün görülməli işlərin səviyyəsi yüksəldilsin. Bu işlərin həyata keçirilməsi üçün birinci növbədə əməkdaşlarımız arasında əmək intizamı qaydalarına riayət etmək, elmi yaradıcılığın prioritet istiqamətlərini müəyyən etmək, düzgün elmi tədqiqat mövzusu seçmək, qoyulan elmi məsələlərin aktual və müasir olmasına nail olmaq kimi tələblər irəli sürülmüş, 2021-ci hesabat ilinin sonuna qədər bu məsələlərin həllinə nail olunmuşdur. Teleskoplarda müşahidə işinin yenidən qurulması, "Azərbaycan Astronomiya Jurnalı"nın ingilis dilində nəşri və jurnal məqalələrinin beynəlxalq NASA ADS sistemində çıxışı, Gənc Alim və Mütəxəssislər Şurasının işinin yenidən təşkili və gənclərin işlərinə nəzarətin gücləndirilməsi, alınmış müşahidə materiallarının ilkin formada emalı və arxivləşdirilməsi işinə start verilməsi kimi işlər görülmüşdür.

Şamaxı Astrofizika Rəsədxanasının builki elmi fəaliyyətini kifayət qədər uğurlu hesab etmək olar. Məşğul olduğumuz aktual problemlər və əldə olunmuş elmi nəticələr, yüksək reytingli beynəlxalq elmi jurnallarda publikasiyalar, Avropa elmi

üçün verdiyi bu mütərəqqi göstəriş bütün astronomlar tərəfindən yüksək minnətdarlıq hissi ilə qarşılanır.

Müşahidə bazasında Rəsədxananın quruculuğu ilə bağlı çox mühüm işlər artıq görülmüşdür. Belə ki, astronomiya elminin vacibliyini çox düzgün dəyərləndirən dövlətimizin başçısı, hörmətli Prezidentimiz İlham Əliyevin 2008 və 2009-cu illərdə imzaladığı müvafiq

sərəncamları ilə Rəsədxanada yenidənqurma, təmir-bərpa işləri aparılmış və ölkə başçısının birbaşa iştirakı ilə 2013-cü ildə yenilənmiş müşahidə bazasının yekun açılışı olmuşdur. Bu açılışda Prezidentimiz xüsusi olaraq qeyd etmişdir ki, tikilmiş bütün bu yeni binalar, qurğular, avadanlıq və cihazlar astronomiya elminin maddi bazası kimi onun inkişafına xidmət etmək, çətin dağ şəraitində astronom alimlərin sosial həyatlarının yaxşılaşdırılması üçün edilmişdir.

Qeyd edək ki, coğrafi baxımdan Rəsədxana ərazisinin sərt iqlim şəraitində yerləşməsi (dəniz səviyyəsindən 1500 m hündürlükdə ilin 6-7 ayında havanın qarlı, şaxtalı, yağışlı, küləkli və dumanlı keçməsi) yaradılmış infrastrukturun istismarını, qorunub saxlanması, inkişafını çətinləşdirir və Rəsədxana üçün ciddi maliyyə problemləri yaradır. Belə ki, illər ötdükcə tikililərdə və Rəsədxanaya xidmət göstərən texniki avadanlıqlarda baş verən nasazlıqların vaxtaşırı aradan qaldırılması zərurəti yaranır. Cari təmir işlərini, nəqliyyatın, avadanlıqların təmirini və yenilənməsini, təsərrüfat sektorunu normal vəziyyətdə saxlaması üçün maliyyə dəstəyinə daim ehtiyac yaranır.

Astroturizmin təşkili və bundan əldə olunan vəsaitin bu problemlərin həllinə yönəldilməsi vəziyyətdən çıxış yolu kimi qiymətləndirilməlidir. Lakin son illərdə bir sıra vacib sosialyönümlü problemlər tərəfindən həll olunsun da, yarımçıq qalmış və tamamilə həll edilməmiş məsələlər də vardır. Bunlardan Rəsədxananın içməli su ilə təminatı, kanalizasiya üçün təmizləyici qurğunun tikilməsi, yolların asfalt örtüyünün və səkilərin dağılması, istilik-kommunikasiya xətlərinin tam eroziyaya uğraması, ərazinin mühafizəsi ilə bağlı bir sıra problemlər, kottec və yaşayış binalarının cari təmiri və s. kimi işlər göstərilə bilər. Rəsədxananın bütün sosial problemlərinin həllini AMEA İşlər idarəsinin akademik Ramiz Mehdiyevin göstərişi ilə yeni yaradılmış Sosial xidmətlər şöbəsinin fəaliyyət proqramına daxil edilməsi biz astronomları çox sevindirir və buna görə AMEA-nın prezidenti, akademik Ramiz Mehdiyevə dərin təşəkkürümüzü bildiririk.

Bizim təkliflərimiz əsasında yaxın gələcəkdə Qarabağ zonasında yeni astronomik stansiyaların qurulması, orada müasir robot teleskopların yerləşdirilməsi, onların Rəsədxanadan idarə olunması, Rəsədxana ərazisində yerin kosmosdan peyk müşahidələri vasitəsilə öyrənilməsi üçün mərkəzi kosmik poliqonun yaradılması kimi məsələlər AMEA rəhbərliyi tərəfindən dəstəklənmişdir. Bu işlərin həyata keçirilməsi Şamaxı Astrofizika Rəsədxanasının uzaq və yaxın kosmosun tədqiqi üzrə beynəlxalq elmi mərkəzə çevrilməsində çox vacib addım olacaqdır. Bu təkliflərin həyata keçməsinə verdiyi dəstəyə görə biz bir daha AMEA-nın prezidenti, akademik Ramiz Mehdiyevə ürəkdan təşəkkür edirik, ona cansağlığı və səmərəli fəaliyyətində uğurlar arzulayırıq, onun elmimizin inkişafı üçün AMEA-da apardığı islahatları ürəkdan dəstəklədiyimizi bildiririk.

Nəriman İSMAYILOV
AMEA-nın Şamaxı Astrofizika Rəsədxanasının icraçı direktoru, professor

Naxçıvan Bölməsinin Gənc Alim və Mütəxəssislər Şurasının gələcək fəaliyyəti təhlil olunub

AMEA-nın Naxçıvan Bölməsində Gənc Alim və Mütəxəssislər Şurasının gələcək fəaliyyəti və nəzərdə tutulan işlərlə bağlı iclas olub.

Bölmənin Rəyasət Heyətinin 29 noyabr 2021-ci il tarixli qərarı ilə yeni tərkibdə təsdiq olunan Şura üzvləri bir araya gələrək qarşıya qoyulan məqsəd və vəzifələrin həlli, gənc tədqiqatçıların səmərəli fəaliyyətinin təşkili üçün görülməsi nəzərdə tutulan işləri müzakirə ediblər.

Tədbirdə əvvəlcə Naxçıvan Bölməsinin Gənc Alim və Mütəxəssislər Şurasının sədri, Batabat Astrofizika Rəsədxanasının Səma cisimlərinin mövqə müşahidələri şöbəsinin elmi işçisi Ruslan Məmmədov çıxış edib. 2022-ci ildə yerinə yetirilməsi nəzərdə tutulan işlərlə bağlı Tədbirlər Planının hazırlandığını söyləyən tədqiqatçı bildirib ki, il ərzində gənc alim və mütəxəssislərin iştirakı ilə beynəlxalq, respublika və bölmə əhəmiyyətli elmi tədbirlərin, maarifləndirmə seminarları, anim, yubiley və mükafatlandırma tədbirlərinin keçirilməsi, gənclərin asudə vaxtının səmərəli təşkili, elmi əsərlərin nəşri, eləcə də bölmədə qazanılan elmi nailiyyətlərin təbliği ilə əlaqədar müxtəlif tədbir və fəaliyyət növlərinin təşkili planlaşdırılır. Qeyd olunan işlərdə Şurada təmsil olunan 41 üzvün aktiv iştirakı nəzərdə tutulub.

Daha sonra idarə heyəti üzvlərinin irəli sürdükleri bəzi təkliflər dəyərləndirilib.

Naxçıvan Bölməsinin sədri, akademik İsmayıl Hacıyev şuranın fəaliyyət planı ilə tanış olub, planın uğurlu icrasını üçün tapşırıq və tövsiyələr verib. Bölmə rəhbəri bildirib ki, Gənc Alim və Mütəxəssislər Şurasının işi burada təmsil olunan hər bir gəncin elmi və ictimai fəallığını artırılmasında, lazımı bacarıqlara yiyələnməsində böyük önəmə malikdir.

Daşınmaz tarix və mədəniyyət abidələrinin yeni siyahısı tərtib ediləcək

"Daşınmaz tarix və mədəniyyət abidələrinin bərpası, qorunması, tarix və mədəniyyət qorularının fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsi və inkişafına dair 2014-2020-ci illər üzrə Dövlət Proqramı"nın həyata keçirilməsi məqsədi ilə Azərbaycan Respublikası ərazisində dövlət qeydiyyatına alınmış daşınmaz tarix və mədəniyyət abidələrinin yeni siyahısının tərtib və təsdiq edilməsi istiqamətində işlər davam etdirilir.

Bu məqsədlə Sumqayıt, Xızı və Siyəzen rayonları ərazisində yerləşən mövcud və yeni qeydə alınmış abidələrin saxlanılma vəziyyəti, dövrləri və əhəmiyyətli dərəcələrini müəyyən etmək üçün AMEA-nın Arxeologiya, Etnoqrafiya və Antropologiya İnstitutunun Beynəlxalq elmi əlaqələr şöbəsinin müdiri, t.ü.f.d., dosent Səfər Aşurov və Abidələrin toplusu sektorunu müdiri, t.ü.f.d., dosent Mikayıl Mustafayev bölgəyə ezam olunublar.

Azərbaycan Respublikası Mədəniyyət Nazirliyi yanında Mədəni İrsin Qorunması, İnkişafı və Bərpası üzrə Dövlət Xidmətinin Şabran Regional İdarəsinin rəisi Sabit Qurbanov, Sumqayıt üzrə baş mütəxəssislər Məhəbbət Hüseynova, Sədi Vəliyev, Xızı rayonu üzrə baş mütəxəssis Tural Babayev və Azərbaycan Respublikası Turizm Agentliyinin "Beşbarmaq dağı tarix, mədəniyyət və təbiət qoruğu" üzrə mütəxəssisi Mirsaleh Həsənovun iştirakı ilə abidələrin qeydə alınmasında olan problemlər müzakirə edilib, dövlət qeydiyyatına götürüləcək arxeoloji abidələr haqqında rəylər hazırlanıb. Xızı və Siyəzen rayonlarında yeni müəyyən edilmiş arxeoloji abidələrin dövlət qeydiyyatına alınması üçün fikir mübadiləsi aparılıb.

Qeyd edək ki, bu proses respublikanın bütün bölgələri üzrə mərhələli şəkildə həyata keçiriləcək.

Azərbaycan fonologiyası məktəbinin banisi

Fevralın 2-də görkəmli dilçi alim, Əməkdar elm xadimi, Dövlət mükafatı laureatı, akademik Ağamusa Axundovun anadan olmasının 90 ildir.

Azərbaycan fonologiyası məktəbinin və Azərbaycan dilinin sintaqmatik fonetika sahəsinin yaradıcısı olan Ağamusa Axundov nəzəri dilçilik üzrə ən görkəmli alimlərdəndir. Onun tədqiqatlarında dilin fonetik sisteminin elmi təhlili verilmiş, türk dillərində sıra kateqoriyasının mövcudluğu əsaslandırılmış, şeir vəzninin yazıldığı dilin fonetik quruluşundan asılılığı sübut edilmişdir. Türk dillərinin məntiqi tipinin yaradılması ideyası da məhz akademik A.Axundovun məxsusudur.

A.Axundovun çoxillik elmi axtarışlarının nəticəsi 500-dən çox tədqiqat əsərində, 30-dan çox kitab, monoqrafiya və dərslikdə öz əksini tapmışdır. Akademikin "Felin zamanları", "Azərbaycan dilinin fonemlər sistemi", "Azərbaycan dilinin tarixi fonetikasi", "Riyazi dilçilik", "Şeir sənəti və dil", "Azərbaycan dilinin fonetikasi", "Ümumi dilçilik" və s. əsərləri elmi ictimaiyyətin dərin rəğbətini qazanmışdır.

Elmi yaradıcılığını səmərəli pedaqoji fəaliyyətlə əhəngdar şəkildə uzlaşdıran alim yüksək ixtisaslı kadrların hazırlanması üçün bilik və bacarığını əsirgəməmişdir. 1958-ci ildən Azər-

baycan Dövlət Universitetində (indiki Bakı Dövlət Universiteti) əmək fəaliyyətinə başlayan A.Axundov Filologiya fakültəsində müəllim, baş müəllim, fakültə dekanı vəzifələrində çalışmışdır. O, AMEA-nın Nəsimi adına Dilçilik İnstitutuna 20 ildən çox rəhbərlik etmiş, AMEA Rəyasət Heyətinin üzvü, AMEA-nın Humanitar və İctimai Elmlər Bölməsinin akademik-katibi seçilmiş, AMEA Rəyasət Heyətinin müşaviri vəzifələrində çalışmışdır.

Azərbaycan elmini beynəlxalq aləmdə hər zaman yüksək səviyyədə təmsil edən A.Axundov Qahirə şəhərində Eyn-Şəms Universitetində Azərbaycan dili və ədəbiyyatı, Tokio Universitetində Azərbaycan dilini tədris etmiş, Kobe Universitetində və Tokio

Şərq Kitabxanasında "Azərbaycan dili inkişaf yollarında" mövzusunda 2 konfrans keçirmişdir. Alim ABŞ-nin "Dostluq qüvvələri" ictimai təşkilatının Fəxri fərmanına layiq görülmüş, Luiziana ştatının paytaxtı Baton Rujun Şəhər Şurasının fəxri üzvü seçilmiş, Beynəlxalq Sülh Federasiyasının "Sülh səfiri" fəxri adını almışdır.

Akademik Ağamusa Axundov elmi-təşkilati fəaliyyətlə yanaşı, ictimai işlərdə də yaxından iştirak etmişdir. O, Azərbaycan Respublikasının Yeni Konstitusiyaya layihəsini hazırlayan komissiyasının, Dövlət Dil Komissiyasının, Azərbaycan Milli Atlasının Redaksiya Heyətinin, Terminologiya Komissiyasının sədr müavini, Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin Toponimika Komissiyasının, AzərTac-ın Tərcümə Şurasının və Azərbaycan Respublikasının Heydər Əliyev Mükafatı Komissiyasının üzvü seçilmişdir.

Akademik Ağamusa Axundovun xidmətləri xalqımız və dövlətimiz tərəfindən yüksək qiymətləndirilmişdir. O, Azərbaycan Respublikasının Dövlət mükafatına, Əməkdar elm xadimi fəxri adına layiq görülmüş, "Şöhrət" ordeni, UNESCO-nun sertifikatı, AMEA-nın Fəxri fərmanları ilə təltif olunmuşdur.

Akademik Ağamusa Axundov 2015-ci il sentyabrın 5-də Bakı şəhərində vəfat etmiş və II Fəxri xiyabanda dəfn olunmuşdur.

Ömrünü yazılı abidələrə həsr etmiş alim

Hər uca rütbədən biliniz, fəqət, Alimin rütbəsi ucadır, əlbət! Nizami Gəncəvi

Yazılı abidələrimizin yorulmaz tədqiqatçısı, fəlsəfə üzrə elmlər doktoru, dosent Əbilova (Babayeva) Zəkiyyə Ağabəy qızı 1962-ci il yanvar ayının 24-də Bakı şəhərində anadan olmuşdur.

1981-ci ildə ADU (BDU) -nin Şərqşünaslıq fakültəsinin, "Ərəb filologiyası" şöbəsinə daxil olmuş, 1985-1986-cı tədris ilini Tunisin Canlı Dillər İnstitutunun "Ərəb dili və Tunis dialekti" fakültəsində oxumuşdur. Bakıya qayıtdıqdan sonra, yenidən təhsilini ADU (BDU) -nin Şərqşünaslıq fakültəsinin "Ərəb filologiyası" şöbəsində davam etdirmiş və 1987-ci ildə həmin universiteti bitirmişdir. O, 1988-ci ilin mart ayından AMEA-nın Əlyazmalar İnstitutunda baş laborant kimi əmək fəaliyyətinə başlamışdır. 1989-cu ildə AMEA-nın aspirantura şöbəsinə daxil olaraq 1993-cü ildə aspiranturayı bitirmişdir.

1993-cü ilin oktyabrından 1999-cu ilin dekabrına qədər Sudan Respublikasının Azərbaycan Respublikasındakı səfirliyində tərcüməçi-referent vəzifəsində çalışmışdır.

1995-ci ildə akademik V.M.Məmmədəliyevin rəhbərliyi ilə "Əbülqasim Mühəqqiq Hillinin "Şərayiül-islam fi məsailil-halal vəl-haram" əsəri Cəfəri məzhəbinin əsas qaynaqlarından biri kimi" mövzusunda namizədlik dissertasiyasını müdafiə edərək ilahiyyat elmləri

namizədi elmi dərəcəsinə almışdır. Onu da qeyd etmək yerinə düşərdi ki, Zəkiyyə xanım ilahiyyat sahəsində müdafiə edən ilk xanımdır.

2000-ci ilin yanvar ayının 10-dan yenidən Əlyazmalar İnstitutuna qayıdaraq "Ərəbdilli əlyazmaların tədqiqi" şöbəsində elmi işçi kimi fəaliyyətini davam etdirmişdir. 2002-ci ilin yanvar ayının 3-də həmin şöbədə böyük elmi işçi, 2011-ci ildə isə aparıcı elmi işçi vəzifəsinə təyin olunmuşdur. 2012-ci ildə AAK-ı tərəfindən "Dosent" elmi adına layiq görülmüşdür.

18 may 2012-ci il tarixdən Əlyazmalar İnstitutunun "Əlyazmaların və əski çap kitablarının tərcüməsi və nəşri" şöbəsində aparıcı elmi işçi kimi çalışır. 14 iyun, 2016-cı ildə akademik Vasim Məmmədəliyevin məsləhətçiliyi ilə "Axund Hacı Ağamirzə Əbdülkərim ağa Badikubinin yaradıcılığında islam əqaidi" mövzusunda dissertasiyasını müdafiə edərək, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Ali Attestasiya Komissiyasının 31 mart 2017-ci il tarixli

qərarı ilə fəlsəfə üzrə elmlər doktoru elmi dərəcəsinə almışdır. Bu Respublikada ilahiyyat üzrə müdafiə olunmuş ilk və hələlik sonuncu doktorluq dissertasiyasıdır.

Zəkiyyə xanım 2019-cu il tarixindən baş elmi işçi vəzifəsini icra edir. İndiyə kimi 80-dən artıq elmi məqalə və tezisi, ikisi monoqrafiya olmaqla 5 kitabı nəşr olunmuşdur.

Zəkiyyə xanımın elmi məqalələri Azərbaycanla yanaşı Türkiyədə, İraqda, İranda, Sankt-Peterbuqda, Dağıstanda, Gürcüstanda, Amerikada və s. ölkələrdə nəşr olunmuşdur. O, bir sıra beynəlxalq elmi konfransın iştirakçısı olmuş, türk, ərəb, ingilis və rus dillərində məruzələrlə çıxış etmişdir.

2002-2019-cu illər ərzində AMEA Məhəmməd Füzuli adına Əlyazmalar İnstitutunda fəaliyyət göstərən Dissertasiya Şurasının elmi katibi olmuş, hazırda Azərbaycan İlahiyyat İnstitutunun İmtahan Komissiyasının və Müdafiə Şurasının sədridir.

Görkəmli şərqşünas - mətnşünas alim kimi tanınan Zəkiyyə xanım Əlyazmalar İnstitutunda işlədiyi 35 il müddətində özünə qarşı tələbkar elmi işçi, səmimi insan, zəhmətkeş və təvazökar alim kimi kollektivin dərin hörmətini qazanmış, gənc elmi kadrların hazırlanmasında əməyini əsirgəməmişdir.

Əziz müəlliməm Zəkiyyə xanım! Sizi 60 illik yubleyiniz münasibəti ilə ürəkdən təbrik edir, sizə can sağlığı, işlərinizdə uğurlar arzulayıram. Tanrı sizi qorusun!

Rübabə ŞİRİNOVA
AMEA M.Füzuli adına
Əlyazmalar İnstitutu,
fəlsəfə üzrə fəlsəfə doktoru, dosent

MÜSABİQƏ

Şamaxı Astrofizika Rəsədxanası

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası N.Tusi adına Şamaxı Astrofizika Rəsədxanası aşağıdakı vakant vəzifələri tutmaq üçün müsabiqə elan edir:

Qalaktikalar və ulduzəmələmə prosesləri şöbəsi

- Şöbə müdiri vəzifəsinə - 1 ştat vahidi;

Qoşa ulduzlar və eruptiv proseslər şöbəsi

- Şöbə müdiri vəzifəsinə - 1 yer;

Kosmik plazma və Heliogeofiziki problemlər şöbəsi

- Şöbə müdiri vəzifəsinə - 1 yer;

Nəzəri astrofizika və kosmologiya şöbəsi

- Şöbə müdiri vəzifəsinə - 1 yer;

Astronomik cihazlar və innovativ texnologiyalar şöbəsi

- Şöbə müdiri vəzifəsinə - 1 yer;

Müsabiqədə astrofizika, fizika, riyaziyyat və vakansiyaya uyğun digər ixtisasla malik, elmi dərəcəsi olan, son illərdə elmi nəticələri nüfuzlu elmi jurnallarda dərc olunan şəxslərin və müvafiq sahə üzrə təcrübəli şəxslər sənəd verə bilər.

Sənədlər müsabiqənin tələblərinə uyğun olaraq, elan dərc edilən gündən etibarən 1 (bir) ay müddətində aşağıdakı ünvana təqdim edilməlidir:

Ünvan: AZ-5626, Azərbaycan Respublikası,
Şamaxı rayonu, Y.Məmmədəliyev qəsəbəsi
Elektron poçt: info@shao.science.az
Tel.: (+99420) 266 10 14

Geologiya və Geofizika İnstitutu

AMEA-nın Geologiya və Geofizika İnstitutunun (GGİ) Gənc Alim və Mütəxəssislər Şurasının təşkilatçılığı ilə tələbələr üçün 27 Mart - Elm Gününə həsr olunan geoloq və geofizik tələbələr üçün "Gələcəyə addım - 2" adlı geologiya və geofizika üzrə Ümumrespublika olimpiadası keçiriləcək.

Final mərhələsi bu il mart ayının 15-də keçiriləcək müsabiqədə məqsəd ölkənin ali və orta ixtisas təhsil müəssisələrinin III-IV kurs tələbələrinin, eləcə də I-II kurs magistrantlarının bilik səviyyəsini qiymətləndirmək, həmçinin gələcək peşəkar fəaliyyətlərində elmə üstünlük vermələrini stimullaşdırmaqdan ibarətdir.

Mükafat fondu:

I yer - 800 AZN

II yer - 600 AZN

III yer - 400 AZN

Müsabiqənin nəticəsindən asılı olaraq ayrılan fond çərçivəsində həvəsləndirici (250 AZN) mükafatlar da nəzərdə tutulur.

Müsabiqəyə 5 təşkilatdan 38 nəfər üzvü daxil olub. Onlardan 14-ü bakalavr, 24 nəfəri magistrantdır.

Ünvan: AZ1073, Azərbaycan Respublikası,
Bakı ş., H.Cavid pr., 119

ELAN

"Azərbaycanın elm və mədəniyyət mərkəzi - Şuşa" mövzusunda beynəlxalq konfrans keçiriləcək

AMEA-nın Elm Tarixi İnstitutu (ETİ) 8 may 2022-ci il tarixdə Şuşa şəhərinin 270 illiyinə həsr olunan "Azərbaycanın elm və mədəniyyət mərkəzi - Şuşa" mövzusunda beynəlxalq konfrans keçirəcək.

Beynəlxalq konfrans Prezident İlham Əliyevin Azərbaycan Respublikasında 2022-ci ilin "Şuşa ili" elan edilməsi haqqında Sərəncamına uyğun olaraq təşkil ediləcək. Konfransın məqsədi şəhərin tarixi, görkəmli şəxsiyyətləri, milli-mənəvi və sosial-mədəni irsi, ədəbiyyat, incəsənət, memarlıq, din, fəlsəfə və digər aspektlərdən araşdırılmasıdır.

Konfrans Azərbaycanın mədəniyyət paytaxtı olaraq Şuşa və onun tarixi, Şuşanın Azərbaycan ədəbi irsində yeri, Şuşada incəsənət və memarlıq nümunələri, Şuşada dini-mədəni abidələr, Şuşanın geosiyasi əhəmiyyəti və 44 günlük Vətən müharibəsində qazandığımız zəfər və digər mövzuları əhatə edəcək.

Tədbirə alimlər, elmi işçilər, doktorant və magistrlar məruzə və məqalələr təqdim edə bilərlər. Məqalələr orijinal, heç bir yerdə dərc edilməmiş, 14 "Times New Roman" şrifti, kənarları 2 sm aralıqla, 1.5 intervalla, rus və ingilis dillərində rəzümə və açar sözlərlə tərtib edilməlidir.

Məqalələri Azərbaycan, türk, ingilis və ya rus dillərində 1 aprel 2022-ci il tarixinə qədər elmtarixi@gmail.com elektron poçt ünvanına göndərə bilərsiniz.

Akademik Məhəmmədəmin Şahxatinskiyin 90 illik yubileyinə həsr olunan beynəlxalq konfrans keçiriləcək

2022-ci ilin oktyabr-noyabr aylarında Bakı və Naxçıvan şəhərlərində AMEA-nın Fizika İnstitutunun təşkilatçılığı ilə akademik Məhəmmədəmin Şahxatinskiyin 90 illik yubileyinə həsr olunmuş "Kompozisiyalı quruluşlar fizikası" mövzusunda beynəlxalq konfrans keçiriləcək.

Azərbaycan və ingilis dillərində təşkil olunacaq konfransda iştirak etmək istəyənlər fizika sahəsində elmi məqalələrini "AJP Fizika" jurnalının e-məllinə (jophysics@gmail.com) göndərə bilərlər.

Təqdim olunan bütün işlər sözügedən jurnalın xüsusi buraxılışında dərc olunacaq.

Redaksiya heyəti:

Ramiz Mehdiyev, Arif Həşimov, İsa Həbibbəyli, Dilqəm Tağıyev, İbrahim Quliyev, Nərgiz Paşayeva, Rasim Əliquliyev, Tofiq Nağıyev, İradə Hüseynova, Gövhər Baxşəliyeva, Cəmil Əliyev, Adil Qəribov, Fikrət Əliyev, İsmayıl Hacıyev, Fuad Əliyev

Baş redaktor: Ağahüseyn Şükürov

Ünvan: AZ 1001, Bakı, İstiqlaliyyət küçəsi 30.
Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Rəyasət Heyəti
e-mail: elm.nauka.gazet@gmail.com

Qəzet "Elm" qəzetinin redaksiyasında yığılır və "CBS" nəşriyyatında çap olunur.

Tiraj: 2000 Qiyməti: 50 qəpik

НАУКА

Сила в науке...

Низами Гянджеви

ELM

Орган Президиума Национальной академии наук Азербайджана

Азәрбајҹан Милли Елмляр Академиясы Җауапт Нсуятини органы

№ 4 (1314)

Пятница, 4 февраля 2022 года

Газета выходит с 1984 года

Направления, проблемы, этапы

На отчетных заседаниях Президиума НАНА обсуждаются как реализованные, так и планируемые мероприятия

26 января состоялось очередное заседание Президиума Национальной академии наук Азербайджана. Открыв заседание вступительным словом, президент НАНА, академик Рамиз Мехтиев ознакомил присутствующих с вопросами, стоящими на повестке дня.

В мероприятии также приняли участие члены президиума - академики Ариф Гашимов, Иса Габиббейли, Ибрагим Гулиев, Дильгам Тагиев, Ирада Гусейнова, Расим Алигулиев, Говхар Бахшалиева, Фикрет Алиев, Адиль Гарибов, Исмаил Гаджиев, Фуад Алиев, руководитель аппарата Президиума НАНА, доктор философии по филологии, доцент Сейфал Гасанов, начальник Секретариата президента НАНА, доктор философии по политическим наукам, доцент Эльдар Амиров и другие.

Посвящается культурному наследию

Заседание президиума началось с отчета о научной и научно-организационной деятельности Отделения гуманитарных наук (ОГН) НАНА в 2021 году. Представляя его, вице-президент НАНА, председатель Ученого совета отделения, академик Иса Габиббейли сообщил, что в отчетном году в отделении велись исследования, охватывающие 8 направлений, 38 проблем, 95 тем, 531 работу, 308 этапов, завершены 9 тем, 330 работ и 301 этап. По словам академика, членами отделения в 2021 году были достигнуты творческие успехи в научной, научно-организационной и общественной сферах, изданы 36 книг и более 250 статей. А сотрудниками ОГН были изданы 127 книг (8 - за

рубежом), 76 монографий (7 - за рубежом), 2253 статьи (344 - за рубежом, в журналах с импакт-фактором - 20), 185 тезисов (86 - за рубежом).

По словам докладчика, научными учреждениями отделения в общей сложности были изданы 32 книги, 1 календарь, проведены 20 научных и научно-практических мероприятий, посвященных литературе, фольклору и культурному наследию освобожденных от оккупации земель. Также академик отметил, что в 2021 году научно-исследовательскими учреждениями ОГН были проведены 15 международных конференций, один конгресс, один форум, 2 мероприятия, один семинар и один круглый стол.

Кроме того, академик Иса Габиббейли сообщил, что для изучения и пропаганды творчества занимающего достойное место в сокровищнице мировой литературы гениального поэта Низами Гянджеви на основе идеалов независимой государственности и азербайджанства была разработана программа совместной деятельности и реализован ряд мероприятий - в рамках Года Низами были изданы книги, проведены конференции, на специальном заседании Президиума НАНА академик Рамиз Мехтиев и лауреат Нобелевской премии по химии Азиз Санджар были награждены "Золотой медалью имени Низами Гянджеви".

Главная тема прошлого года

Кроме этого, ученый говорил о мероприятиях, проведенных по случаю 200-летнего юбилея Ашуга Алескера, Дня памяти и Дня Победы, международных связей отделения, интеграции науки и образования, состоянии электронной науки, премиях, наградах и т.д.

Далее он представил отчет о научной и научно-организационной деятельности Отделения общественных наук (ООН) НАНА в 2021 году, согласно которому в отчетном году научно-исследовательские учреждения отделения реализовали важные мероприятия, нацеленные на расширение международных научных связей, а именно - координирование научно-исследовательской деятельности, усиление национальной государственности, рост международного авторитета республики и т.д. Академик отметил, что в 2021 году в научных учреждениях отделения велись исследования, охватывающие 37 проблем, 112 тем, 361 работу и 174 этапа, из них завершены 58 тем, 298 работ и 172 этапа, получен 21 важный результат, а в организациях вне отделения - 19 важных результатов. Кроме того, в течение прошлого года членами отделения были изданы 9 книг (5 - за рубежом) и 119 статей (13 - за рубежом), сотрудниками отделения были изданы 2279 научных трудов, в том числе 68 книг (8 - за рубежом), 83 монографии (9 - за рубежом), 1746 статей (329 - за рубежом, 55 - в журналах, которые входят в базы Web of Science и Scopus), 383 тезиса (137 - за рубежом), 6 учебников, учебных и методических пособий, на труды сотрудников ссылались 2209 раз.

Помимо этого, в отчетном году научно-исследовательскими учреждениями Отделения общественных наук были проведены 16 международных конференций, 2 международных симпозиума, один международный семинар и один международный форум, 21 республиканская конференция, 56 научных семинаров, 4 научные сессии, 3 презентации книг, 10 встреч, 28 круглых столов, а также 82 заседания Ученого совета.

Говоря о работах, выполненных в отделении в рамках Распоряжения главы государства от 5 января 2021 года "Об объявлении 2021 года в Азербайджанской Республике Годом Низами Гянджеви", академик Иса Габиббейли рассказал о конференциях, семинарах, мероприятиях, изданных книгах, монографиях, журналах, организованных выставках, и перечислил названия книг академиков Рамиза Мехтиева ("Низами Гянджеви: наследие мыслителя в контексте мировой культуры и национального самосознания") и Говхар Бахшалиевой ("Этническая идентичность Низами Гянджеви").

Отчитываются регионы

Речь на заседании президиума шла и о реализованных и планируемых мероприятиях по изучению истории, археологии, экономики, культуры Карабаха и Зангезура, международных связях отделения, состоянии электронной науки, взаимосвязях фундаментальной науки с образованием, премиях и наградах.

Далее со своими предложениями выступили члены Президиума НАНА, после чего отчеты были единогласно приняты президиумом и даны соответствующие рекомендации.

Третий вопрос повестки дня столь насыщенной программы заседания президиума - отчет о научной и научно-организационной деятельности Нахчыванского отделения НАНА в 2021 году. В своем выступлении председатель отделения, академик Исмаил Гаджиев сообщил, что в отделении ведутся исследования, охватывающие, в основном, такие задачи, как изучение истории, этнографии, эпиграфики, археологии, материальной культуры, литературной среды, фольклора, а также природных богатств, экогеографических условий, потенциальных источников энергии, флоры, фауны, почвенного покрова, экономического развития Нахчывана.

От "Торы" до "Книги пророков"

стр. 10 ⇨

Люди будущего

стр. 10 ⇨

Стихийное бедствие как конец света

стр. 12 ⇨

Весна идет - весне дорогу

стр. 12 ⇨

(продолжение на стр. 10)

Направления, проблемы, этапы

На отчетных заседаниях Президиума НАНА обсуждаются как реализованные, так и планируемые мероприятия

(начало на стр. 13)

По словам ученого, в отчетный период в Нахчыванском отделении согласно плану было предусмотрено проведение исследований, охватывающих 6 проблем по шести научным направлениям, 7 тем, 37 работ и 100 этапов, завершены исследования по 88 этапам, получены 6 важных результатов, 4 работы нашли свое применение, утверждены 2 патента и один промышленный образец.

Докладчик отметил, что в 2021 году сотрудниками отделения были изданы 673 научных труда, в том числе 15 монографий, 11 книг, одна брошюра, 2 методических пособия, 457 научных статей, 182 материала конференций, 5 тезисов, а также составлены 3 буклета и 3

карты. 159 трудов были изданы за рубежом (3 монографии, 75 статей, 77 материалов конференций, 4 тезиса), 46 статей опубликованы в журналах с импакт-фактором, 17 из них - в журналах, входящих в базу Clarivate Analytics. В отделении были проведены одна международная и 2 республиканские конференции, 5 конференций на уровне автономной республики и 13 - на уровне отделения, 10 мероприятий, обсуждения пяти обязательных к прочтению книг и 9 презентаций.

Далее прошли дискуссии, отчет о деятельности Нахчыванского отделения в 2021 году был признан удовлетворительным, постановлением президиума отделению были даны соответствующие поручения.

Отметим, что по всем представленным отчетам выступили члены Президиума НАНА - академики Ариф Гашимов, Ибрагим Гулиев, Ирада Гусейнова, Расим Алигулиев, Говхар Бахшалиева, Фикрет Алиев и Адиль Гарибов. Затем было принято постановление об осуществлении деятельности отделений гуманитарных и общественных наук НАНА - на сей раз по отдельности, так как руководство Отделением гуманитарных наук было возложено на академика Ису Габибейли, а руководство Отделением общественных наук - на академика Говхар Бахшалиеву, которая следующим постановлением президиума была назначена исполняющей обязанности вице-президента НАНА.

Также на заседании были утверждены новые составы ученых советов отделений академии - гуманитарных и общественных наук.

В заключение выступил президент НАНА, академик Рамиз Мехтиев, который дал соответствующие поручения руководителям научных отделений в связи с совершенствованием деятельности научных журналов, которые издаются в учреждениях академии и распространяются в сети Интернет.

Люди будущего

Проводимые в НАНА реформы открывают широкие возможности для интеграции молодых ученых в мировую науку

Два дня назад наша страна праздновала День азербайджанской молодежи. Традиция отмечать эту знаменательную дату берет свое начало с Первого форума молодежи, который состоялся 2 февраля 1996 года и собрал порядка двух тысяч представителей молодого поколения из всех регионов страны.

Спустя год общенациональный лидер Гейдар Алиев подписал распоряжение, согласно которому 2 февраля был объявлен праздничным днем для азербайджанской молодежи. Первый форум определил обязанности, стоящие перед государственными органами, молодежными организациями, перед каждым молодым человеком, способствовал оживлению работы, проводимой с молодежью. Он сыграл важную роль в определении молодежной политики в нашей стране.

Работать сообща

В нынешнем году в канун праздника с группой молодежных организаций, функционирующих в стране, встретился министр молодежи и спорта Фарид Гаибов и выслушал их лидеров о реализованных проектах, проблемах, о своих планах на будущее.

Во встрече принял участие и председатель Совета молодых ученых и специалистов НАНА Эльмир Бабаев, проинформировавший участников мероприятия об истории возглавляемой им структуры, которая осуществляет свою деятельность на основании Государственной программы "Азербайджанская молодежь на 2017-2021 годы", подписанной Президентом Ильхамом Алиевым, а также других указов и распоряжений Президента, постановлений Кабинета Министров, а также Устава НАНА.

По словам молодого ученого, в НАНА приняты комплексные меры по увеличению доли интеллектуальной молодежи в общественно-политической и культурной жизни страны, а проводимые в академии реформы открывают широкие возможности для интеграции молодых ученых в мировую науку.

Председатель академического Совета молодых ученых рассказал также о проектах, реализуемых вместе с Министерством молодежи и спорта, отметив при этом, что Минмолодежи оказало большую поддержку в организации в Азербайджане международных форумов и конференций с участием молодых ученых из многих стран, покрытия расходов на обучение, симпозиумов молодежи НАНА в международных научных центрах и т.д. "Кроме того, - подчеркнул Эльмир Бабаев, - молодые ученые НАНА ежегодно награждаются министерством по случаю 2 февраля - Дня азербайджанской молодежи".

Повышая активность молодежи

За два дня до праздника была проанализирована деятельность Совета молодых ученых и специалистов Нахчыванского филиала, обсуждены ее приоритетные направления.

Так, члены Совета, утвержденные решением Президиума отделе-

ния от 29 ноября 2021 года, собрались для обсуждения целей и задач, предстоящей работы по организации эффективной работы молодых исследователей.

Выступивший на мероприятии председатель Совета молодых ученых и специалистов Нахчыванского филиала, научный сотрудник отдела позиционирования небесных тел Батабатской астрофизической обсерватории Руслан Мамедов сообщил, что подготовлен План мероприятий по проведению работ в 2022 году, а также рассказал о проведении международных, республиканских и ведомственных научных мероприятий, просветительских семинаров, памятных юбилейных мероприятий с участием молодых ученых и специалистов.

Поделится молодой ученый и планами на будущее, в которые входят организация различных мероприятий, издание научных работ, популяризация научных достижений отделения.

Прослушав доклад Руслана Мамедова, председатель Нахчыванского отделения, академик Исмаил Гаджиев дал поручения и рекомендации для успешной реализации намеченных планов, а также отметил, что работа Совета молодых ученых и специалистов имеет большое значение в повышении научной и общественной активности каждого представленного здесь молодого человека, приобретении необходимых навыков и т.д.

Отношения по нарастающей

Между НАНА и Словацкой академией наук подписан меморандум о сотрудничестве

27 января в аппарате Президиума НАНА состоялась церемония подписания меморандума о сотрудничестве между Национальной академией наук Азербайджана и Словацкой академией наук.

В ходе встречи и.о. первого вице-президента НАНА, академик Ариф Гашимов отметил, что экономические, политические, научные и культурные связи между Азербайджаном и Словакией стали налаживаться и расширяться после обретения обеими странами независимости в 90-х гг. прошлого века, и сегодня эти отношения развиваются по нарастающей, а также рассказал об успешном двустороннем научном сотрудничестве.

Говоря об истории создания НАНА, академик Ариф Гашимов сообщил, что за истекшие 77 лет Национальная академия наук Азербайджана и отечественные ученые добились значительных успехов на республиканском и мировом уровне, и в настоящее время эти исторические традиции сохраняются. Академик отметил, что к основным задачам НАНА относятся координация и направление научно-исследовательской деятельности всех научных учреждений и высших учебных заведений в Азербайджанской Республике и претворение в жизнь научной и научно-технической политики государства.

Кроме того, академик Ариф Гашимов рассказал о реформах, которые проводятся в НАНА сегодня, научных отделениях академии, сферах их деятельности, и предложил создать рабочую группу, деятельность которой будет направлена на реализацию совместных проектов НАНА и Словацкой академии наук, расширение двустороннего сотрудничества.

В свою очередь член Президиума Словацкой академии наук Марек Радваньский (PhD) рассказал об истории организации, которую он представляет, полученных достижениях, реализуемых проектах и международных связях. Он отметил, что его страна является членом Европейского Союза, и в ходе сотрудничества азербайджанские и словацкие ученые смогут вместе принимать участие в научных проектах стран Европы.

Затем был подписан меморандум о сотрудничестве между академиями наук Азербайджана и Словакии. Документ подписали академик Ариф Гашимов и Марек Радваньский.

Отметим, что на церемонии также приняли участие начальник Научно-организационного управления аппарата Президиума НАНА, доктор философии по физике, доцент Рустам Рустамов, заведующая отделом международного научного сотрудничества, доктор философии по биологии, доцент Эмира Алирзаева и ученый секретарь при службе академика-секретаря НАНА, доктор философии по филологии, доцент Сархан Хаверти.

От "Торы" до "Книги пророков"

Состоялась презентация перевода "Книги пророков" на азербайджанский язык

28 января при организационной поддержке Института востоковедения имени академика З.Буньятова (ИВ) в актовом зале главного здания НАНА состоялась презентация перевода "Книги пророков", которая является второй частью священной книги иудаизма "Танах", на азербайджанский язык.

Открыв мероприятие вступительным словом, и.о. вице-президента НАНА, генеральный директор Института востоковедения, академик Говхар Бахшалиева отметила, что в мультикультурном азербайджанском обществе давно возникла необходимость в переводе книги "Танах" на государственный язык.

Сообщив, что в 2019 году ведущий научный сотрудник институтского отдела источниковедения, исследования и публикации письменных памятников Института востоковедения, доктор философии по филологии Теймур Садыгов впервые перевел с оригинала на азербайджанский язык "Тору" - первую часть книги "Танах", Говхар Бахшалиева подчеркнула, что издание переведенных ученых книг свидетельствует о зарождении в востоковедческой науке Азербайджана такой области, как гебраистика. "Безусловно, - подчеркнула она, - выполненные на академическом уровне переводы будут способствовать появлению в отечественной востоковедческой науке новых научных тем и исследовательских работ. "Книга пророков" была переведена на различные языки мира, однако до сих пор не было ее перевода с иврита на азербайджанский язык. Священная книга охватывает определенный хронологический период и состоит из двух разделов, первый из которых носит исторический характер, а во втором содержатся "проповеднические пророчества".

В своем выступлении на презентации Теймур Садыгов более подробно рассказал о переведенных им частях книги "Танах" - "Торе" и "Книги пророков", а также выразил свою благодарность редакторам книг, консультантам, рецензентам и всем, кто оказал помощь в издании этих трудов. Сейчас Теймур Садыгов работает над переводом третьей части "Танаха" - книги "Писания", который планирует завершить до конца года.

Затем переводы "Торы" и "Книги пророков" были преподнесены Чрезвычайному и Полномочному послу Израиля в Азербайджане Джорджу Дикку, который поздравил азербайджанского ученого с успешно выполненной работой.

На мероприятии выступили заслуженный деятель науки, профессор Газанфар Пашаев, заместитель председателя Управления мусульман Кавказа Гамяр Джавадлы, научные сотрудники ИВ - доктор философии по теологии Мамедали Бабашилы и доктор философии по филологии Лаура Оруджева, которые дали высокую оценку исследованиям Теймура Садыгова, известному своими ценными работами в области ивритоведения.

Армянские инсинуации и исторические факты

На претензии армян даются основательные ответы

(начало в №№ 2, 3)

Эти внутренние распри, а также общее снижение религиозных стандартов в григорианской общине заставили многих армян принять учения иностранных католических и протестантских миссионеров, прибывших в Османскую империю в XIX веке, что привело к концу века к созданию их отдельных религиозных общин. Главы армянской григорианской церкви просили Османское правительство вмешаться и предотвратить такие преобразования, но османы воздерживались от этого на том основании, что это внутренняя проблема, которая должна решаться самой общиной, а не государством. За этим последовали кровавые столкновения, когда григорианские патриархи Чухаджян и Тахтаджян зашли так далеко, что отлучили и изгнали всех протестующих армян. Позднее среди армянских католиков также возникли серьезные противостояния относительно характера их отношений с Папой Римским, а последний отлучил всех, кто не принял его как главу всей Католической церкви. Все это заставило османов наконец вмешаться и примирить две противоборствующие группы в 1888 году.

Предоставленная свобода и большая толерантность османов в отношении немусульман были настолько хорошо известны во всей Европе, что Османская империя стала главным убежищем для тех, кто бежал от религиозных и политических преследований. Тысячи евреев бежали от преследований в Испании после реконквисты 1492 года. Евреи бежали в Османскую империю и от регулярных погромов, которым они подвергались в Центральной и Восточной Европе и России. Католики и протестанты также бежали в Османскую империю, часто вступая на службу к султанам и внося большой вклад в военную и административную жизнь Османской империи. Многие из политических беженцев от реакционного режима, последовавшего за революцией 1848 года в Европе, также бежали под защиту Османской империи.

Утверждения о том, что османы ввели в заблуждение немусульман в целом и армян в частности опровергнуты историей, о чем свидетельствуют ведущие западные историки, от армян Асохика и Маттеоса до Вольтера, Ламартина, Клода Фаррера, Пьера Лоти, Нугуэра Хоне Каэтани, Филиппа Маршала Брауна, Мишле, сэра Чарльза Уилсона, Политиса, Арнольда, Бронсарта, Ру, Гроссета, Эдгара Гранвилля Гарниера, Тойнби, Бернарда Льюиса, Шоу, Прайса, Льюиса Томаса, Бомбачи и других, некоторые из которых, безусловно, не могут быть названы протурецкими. Приведем лишь некоторые из них:

Вольтер: "Великий турок правит в мире двадцатью народами различного вероисповедания. Турки научили христиан быть умеренными в мире и мягкими в победе".

Филипп Маршалл Браун: "Несмотря на одержанную великую победу, турки щедро предоставили народу в завоеванных

Группа армянских вооруженных бандитов

регионах право самоуправления согласно своим собственным правилам и традициям".

Политис, министр иностранных дел в правительстве Греции во главе с премьер-министром Венизелосом: "Права и интересы греков в Турции не могут быть лучше защищены какой-либо другой державой, кроме турок".

Дж. У. Арнольд: "Неоспоримый исторический факт, что турецкие армии никогда не вмешивались в религиозные и культурные дела на завоеванных ими территориях".

Немецкий генерал Бронсарт: "Если их не принуждают, турки - самые терпимые люди в мире по отношению к другим религиям".

Даже когда Наполеон Бонапарт пытался разжечь восстание среди армянских католиков Палестины и Сирии для поддержки его вторжения в 1798-1799 годах, его посол в Стамбуле генерал Себастьян ответил, что "армяне настолько довольны своей жизнью, что это невозможно".

Вопрос 4:

Действительно ли турки, начиная с 1890-го года, стремились уничтожить армян?

Обычно считается, что так называемый "армянский вопрос" начался во второй половине XIX века. Здесь можно указать на русско-турецкую войну (1877-78) и Берлинский конгресс (1878), обозначивший этот вопрос как проблему в Европе. На самом деле, чтобы раскрыть суть вопроса, нужно вернуться к деятельности России на Востоке начиная с 1820-х годов. Царская Россия именно в это время начала новую крупную имперскую экспансию через Центральную Азию, и к этому процессу были привлечены тюркские ханства на границе с Китаем и вдоль Тихого океана. В то же время имперские амбиции России были направлены на юг, когда царь стремился получить контроль над османской территорией, чтобы расширить свою не имеющую выхода к морю империю до Средиземного моря и открытых морей. Для осуществления своих амбиций Россия стремилась подорвать силу Османской империи изнутри, разжигая недовольство христиан-подданных султана, в частности тех, с кем она имела общее православное религиозное наследие, греков и славян на Балканах и армян.

Андраник Озаян и его вооруженный отряд, подвергший мусульман Восточной Турции массовому истреблению, 1916

Российское присутствие вдоль границ Восточной Анатолии в союзе с поддержкой католиков позволило им расширить свое влияние среди армян в Османской империи. Российское давление в Стамбуле, наконец, заставило патриарха добавить имя католика к своим ежедневным молитвам, начиная с 1844 года, укрепляя его способность оказывать влияние на османских армян в пользу России в последующие годы. Большинство армян Османской империи все еще были слишком довольны своей участью на османских землях, чтобы подвергаться серьезному влиянию российской пропаганды, но те, кто были переселены на Кавказ, поддержали политику России, направленную против стабильности и порядка в Османской империи.

Земли, которые они оставили, были переданы мусульманским беженцам, наводняющим Османскую империю из-за преследований в России и Восточной Европе. Это привело к серьезным "земельным спорам", когда многие армянские эмигранты или их потомки, недовольные жизнью в России, стремились вернуться в Османскую империю в 1880-1890-х годах.

Россия не была единственной иностранной державой, которая пыталась использовать османских христиан. Англия и Франция спонсировали миссионерскую деятельность, в результате которой многие армяне обратились в протестантизм и католицизм, что привело к созданию армянской католической церкви в Стамбуле в 1830 году и армянской протестантской церкви в 1847 году. Хотя эти события и не были напрямую связаны с "армянским вопросом", они стали причиной недовольства в григорианской церкви, что в своих интересах использовала Россия.

С другой стороны, реформа 1856 года имела большое значение. Османское правительство предоставило равные права всем народам независимо от религиозной принадлежности, пытаясь устранить все особые привилегии, основанные на религии, и требуя, чтобы все конфессии следовали этим правилам. Результатом этого стало Положение об армянском народе, разработанное патриархатом и утвержденное Османским правительством 29 марта 1862 года. Особое значение нового положения было в том, что оно предоставило армянскому народу право быть представленным 140 членами, в том числе

должны быть выведены до тех пор, пока в правительственную и административную организацию и правила этих провинций не будут внесены изменения в пользу армян. Русские согласились с последним предложением, которое было включено в статью 16 Сан-Стефанского договора. Более того, несмотря на то, что переговоры шли в Сан-Стефано, армянские офицеры в российской армии отчаянно работали, чтобы вызвать недовольство среди османских армян, призывая их добиваться "такой же независимости для себя, какой были обеспечены христиане Балкан". Этот призыв сильно влиял на армян Восточной Анатолии еще долгое время после вывода русских войск.

Однако Сан-Стефанский договор не привел к окончательному прекращению русско-турецкой войны. Великобритания справедливо опасалась, что ее идея о Великой Армении на Востоке неизбежно будет способствовать установлению гегемонии России на этих землях, а также и, что еще более опасно, через Персидский залив и Индийский океан, будет угрожать британским владениям в Индии. Поэтому в обмен на Османское соглашение о британской оккупации Кипра, с тем, чтобы оно могло противостоять любым российским угрозам в Восточной Анатолии, Великобритания согласилась использовать свое влияние в Европе, чтобы нарушить положения Сан-Стефанского договора, организовав для этого Берлинский конгресс. В результате переговоров Россия была вынуждена освободить всю Восточную Анатолию, за исключением районов Карс, Ардахан и Батум, причем османы согласились провести "реформы" в восточных провинциях, где армяне жили под гарантией пяти подписавших договор европейских держав. С этого времени Англия, в частности, стала рассматривать "армянский вопрос" как полезный инструмент и регулярно вмешиваться, чтобы обеспечить его решение в соответствии со своими собственными интересами. Делегация, направленная армянским патриархатом Стамбула, присутствовала на Берлинском конгрессе, но она была настолько недовольна окончательным соглашением и неспособностью держав выполнить свои обещания, что вернулась в Стамбул с чувством, что "ничего не будет достигнуто, кроме как посредством борьбы и революции". Россия также вышла из конгресса, не достигнув своих основных целей, и как Греция, так и Болгария оказались под британским влиянием. Поэтому Россия с новой силой возобновила свои усилия по обеспечению контроля над Восточной Анатолией, вновь стремясь использовать армян в качестве основного инструмента своей политики. Однако теперь этому сопротивлялись британцы, которые также стремились влиять на армян и использовать их, разжигая свои национальные амбиции.

(продолжение следует)

Перевод с английского: академик Говхар Бахшалиева

Стихийное бедствие как конец света

Прошло 120 лет со дня землетрясения в Шамахе

В Шамахе, которая является частью 9-балльной сейсмической зоны в Азербайджане, на протяжении веков происходили сильные землетрясения. Однако землетрясение 1902 года считается самым разрушительным в истории города.

В результате подземных толчков 31 января 1902 года город полностью был разрушен. Не удивительно, что ряд печатных органов в то время сравнивали это стихийное бедствие с "концом света" и публиковали информацию об ужасных последствиях. В последующие дни стали ясны масштабы бедствия. Землетрясение затронуло не только Шамаху, но и 125 окрестных сел и унесло жизни более двух тысяч жителей города, тысячи людей получили ранения, около 20 тысяч человек

остались без крова, было разрушено 4 тысячи жилых домов, 8 старинных мечетей, две церкви, более 10 медресе, 40 древних восточных бань, десятки объектов торговли, рынков и магазинов.

В городе из 5000 домов полностью были разрушены 4000, в 126 селах Шамахинского уезда - более 3000 домов, 40 мечетей и множество хозяйственных построек.

Ранее, в 1806, 1859 и 1872 годах тоже город был разрушен землетрясением, и каждый раз

отстраивался заново. После землетрясения 1859 года Шамаха утратила статус столицы губернии, и была образована Бакинская губерния с центром в Баку.

После землетрясения в район прибыли представители правительства, чтобы помочь населению. Все эти факты были официально подтверждены в №97 журнала "Нива", издававшегося в Санкт-Петербурге в начале прошлого века. В настоящее время страницы журнала, связанные с землетрясением, хранятся в Шамахинском историко-краеведческом музее.

Первым на место происшествия прибыл от Кавказского горного управления горный инженер Шахгулу Мирза. Были выявлены две причины разрушений и жертв. Первая - большая часть Шамахи расположена на слабых грунтах, т.е. на мягких, заболоченных почвах, а второй причиной стал неудовлетворительный уровень строительства в городе.

Фотографии, отражающие описанные события в Шамахе, хранятся в фондах негативных источников Национального музея истории Азербайджана.

Весна идет - весне дорогу

Наступил последний зимний месяц, и хотя впереди еще самый ветреный месяц февраль, называемый в народе "кичик чилля", приближение весны чувствуется все ярственнее. Подготовку к ней начали и ученые Центрального ботанического сада (ЦБС).

Для проведения работ по масштабному благоустройству территории была создана рабочая комиссия, члены которой провели осмотр недавно высаженных растений. По словам ведущего научного сотрудника ЦБС, доктора философии по биологии Асифа Мехралиева, зима - это период относительного затишья, и именно в этот период целесообразнее всего, наряду с защитой от мороза и снега, проводить мероприятия по удобрению, обрезке и вспашке приствольных участков органикой и минеральными питательными веществами. "В летние же месяцы в связи с повышением температуры наблюдается "пробуждение" растений. Это впрочем не касается вечнозеленых насаждений, которые и без того не впадают в спячку в зимние месяцы" - пояснил он и рассказал, что в результате правильного агротехнического ухода можжевельники и кипарисы, посаженные еще месяц назад в рамках работ по озеленению Центрального ботанического сада, выросли уже примерно на 5-10 см, фотинии - на 3-5 см, а безвременники - выше 80 см.

Кроме того, что в рамках процесса подготовки к весне в саду проводится обрезка деревьев и разрыхление почвы.

Поиск возможностей

Рано или поздно человечество перейдет на альтернативные источники энергии

В конце 2021 года престижной премии Ассоциации "Глобальная энергия" (международная неправительственная организация) удостоился азербайджанский ученый, профессор Сулейман Аллахвердиев, проживающий в России и одновременно проводящий свои исследования в Азербайджане.

Наш соотечественник заведует лабораторией Института физиологии растений, является главным научным сотрудником Института фундаментальных проблем биологии РАН, профессором МГУ имени Ломоносова и Московского физтеха (МФТИ), а также главой Международной лаборатории Института молекулярной биологии и биотехнологий НАНА. Сегодня ученый - гость нашей редакции.

Отметим, что ежегодно ассоциация вручает премию "Глобальная энергия" в области энергетики авторам выдающихся научных исследований и научно-технических работ, обеспечивающих и способствующих повышению энергоэффективности и экологической безопасности в интересах всего человечества.

Почетное сообщество

- Ваше имя вошло в список наиболее цитируемых исследователей мира - Highly Cited Researchers, опубликованный компанией Clarivate Analytics. Это было ожидаемо для вас - и получение премии тоже?

- Я делаю свою работу не ради славы и не для того, чтобы мое имя звучало в СМИ. Поэтому присуждение премии "Глобальная энергия" стало для меня неожиданным, но очень значимым и приятным

событием. Ведь оно явилось публичным признанием необходимости перемен, а также актуальности, значимости и важности исследований в этом направлении.

Что касается цитируемости - да, действительно последние пять лет я в списке наиболее цитируемых исследователей мира. Быть в таком почетном сообществе - большая честь для меня - таким образом признана значимость результатов моих исследований для мировой науки и перспективность научных отраслей, в развитии которых я принимаю непосредственное участие.

За счет энергии Солнца

- Значит, если коротко обозначить область ваших научных интересов, то это - альтернативные, возобновляемые, экологически безопасные источники энергии, верно?

- Да, я занимаюсь исследованием природного фотосинтеза, механизмов и энергетикой природного фотосинтеза. Впервые мы обнаружили и обосновали участие феофитина в процессе переноса электрона в реакционном центре фотосистемы 2.

Нами также изучены молекулярные механизмы приспособления фотосинтетического аппарата растений к неблагоприятным условиям среды с использованием методов физико-химической биологии, включая ДНК-микрочипы. Результаты этих исследований стали достоянием мировой биологической науки, они вошли во все российские и иностранные учебники по фотосинтезу.

Кроме того, на основе полученных при этом фундаментальных знаний о природном фотосинтезе я успешно занимаюсь поиском возможностей и путей использования компонентов природного фотосинтеза. Результаты моей работы в этой области знаний представлены в более чем 350 публикациях в престижных международных изданиях.

Сфера исследований - неизменна

- Вы являетесь профессором нескольких научно-образовательных центров - помимо российских и азербайджанского, это еще и Казахстан, и Китай, и Саудовская Аравия. И везде сфера ваших исследований неизменна?

- Разработка альтернативных возобновляемых, экологически безопасных источников энергии включает огромный спектр всевозможных конкретных подходов и вариантов решения, методов воплощения научных идей в результаты научных исследований.

С учетом этого и с точки зрения конечной цели можно сказать, что во всех этих странах сфера моих научных исследований неизменна: решение глобальной проблемы энергетики человечества. С другой стороны, в каждой стране я решаю - естествен-

но, вместе с учеными именно этой страны - какую-то конкретную задачу, которую с максимальной эффективностью возможно решить только с определенной научной группой.

- Над чем вы работаете сейчас?

- Я продолжаю исследования, направленные на поиск решения многочисленных конкурентных научных задач, непрерывно возникающих на пути поиска возможности создания природоподобных искусственных систем, мимикрирующих на основе уникального природного комплекса фотосистемы 2, а также систем, которые за счет энергии солнца и компонентов, составляющих воду, обеспечат человечество неиссякаемым источником энергии в виде молекулярного водорода.

Перспективно для Азербайджана

- Что вы можете сказать о развитии молекулярной биологии и биотехнологий в академическом институте Азербайджана, где вы возглавляете одно из структурных подразделений?

- Я считаю, что развитие микробиологии и биотехнологий в институте достаточно успешно, у нас выполняются интересные, передовые и очень перспективные фундаментальные и прикладные научные изыскания, имеющие весьма высокий потенциал для практического воплощения в экономике государства.

Кроме того, расширяется спектр взаимовыгодного научного сотрудничества со многими ведущими научными учреждениями мира. Это чрезвычайно важно и перспективно для развития науки в Азербайджане.

Галия АЛИЕВА

Редакционная коллегия:

Рамиз Мехтиев, Ариф Гашимов, Иса Габиббейли, Дильгам Тагиев, Ибрагим Гулиев, Наргиз Пашаева, Расим Алигулиев, Тофик Нагиев, Ирада Гусейнова, Говхар Бахшалиева, Джамиль Алиев, Адиль Гарибов, Фикрет Алиев, Исмаил Гаджиев, Фуад Алиев.

Главный редактор: Агагусейн Шукюров

Адрес: Баку, AZ 1001, ул.Истиглалийят, 30, Президиум НАНА

e-mail: elm.nauka.gazet@gmail.com

Газета набирается в редакции и печатается в издательстве "CBS". Мнение авторов может не совпадать с мнением редакции.

Тираж: 2000